

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

Katedra: speciální zootechniky

Obor: všeobecné zemědělství

Téma diplomové práce

UPLATNĚNÍ SHAGYA-ARABA V ČESKÉ REPUBLICE

Autor diplomové práce:

Eva Tunklová

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

2008

Děkuji doc. Ing. Miroslavu Maršálkovi, CSc., vedoucímu diplomové práce, za poskytování cenných rad a odborné vedení při zpracování výsledků diplomové práce.

Dále paní Ireně Sládkové za půjčení katalogů z Národních přehlídek koní plemene Shagya-arab.

Prohlašuji že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění za použití uvedené literatury a odborných konzultací.

V Českých Budějovicích dne 7.5.2008

.....
Tunklová Eva

Abstract

Cílem práce je podrobná analýza vývoje koní plemene Shagya-arab v České republice, na základě údajů získaných jednak z plemenných knih, katalogů plemenných hřebců a katalogů z Národních přehlídek. Porovnání zjištěných údajů s plemenným standardem Shagya-araba v ČR, definovaným Řádem plemenné knihy a srovnání současné populace chovných klisen se zakládajícími klisnami chovu Shagya-araba na našem území.

Setříděním dat z plemenných knih a ÚEK byly vytvořeny dva soubory klisen, které byly samostatně hodnoceny a následně mezi sebou porovnávány z hlediska hlavních tělesných měr (KVH, KVP, OHr, OHol), barvy, příslušnosti k rodinám a bodového ohodnocení. První soubor zahrnuje 58 zakladatelek chovu, druhý soubor 169 žijících plemenných klisen narozených na území ČR.

Sledované oblasti zájmu jsem vyhodnotila a dospěla k následujícím závěrům. Průměrné hodnoty KVH a OHol u zakládajících klisen, dovezených ze Slovenska, odpovídají současnému plemennému standardu. Převládá u nich bílá barva, ačkoliv i barva hnědá je zastoupena ve větším počtu. Průměrné hodnoty KVH a OHol současných klisen, narozených již na našem území, také vyhovují plemennému standardu, avšak jsou menší než u zakladatelek chovu. Převládá bílá barva, procentuální podíl barvy hnědé se zmenšil ve prospěch barvy bílé.

Na výstavách jsou koně rozděleni do dvanácti kategorií, dle pohlaví a věku. Odborná hodnotící komise je tříčlenná a složená výhradně z cizinců. Úkolem komise je posouzení sedmi znaků: typ, hlava, krk, stavba těla, končetiny, krok, klus. Výsledkem je hodnocení vyjádřené v bodech. Na výsledcích z výstav je patrná vysoká kvalita vystavovaných koní, o čemž svědčí vyrovnané bodové hodnocení v jednotlivých letech a kategoriích. Není zcela vyjímečná průměrná známka nad 9 bodů z 10 možných.

....

Abstract

The aim of this work is to present a detailed exterior analysis of the Shagya Arabian race horses in the Czech Republic, based on the data obtained from the stud books. Furthermore comparison of the obtained data with the race standards of the Shagya in the Czech Republic, defined by the stud book regulations and comparison of the contemporary stud mares with the founding stud mares of the Shagya breeding in our country.

Two mare files were created by sorting the data from the stud books and from the Central Horse Register. The files include mares that were individually assessed and subsequently compared with each other from the point of the main body dimensions point of view height at withers - stick (KVH), height at withers – tape (KVP), girth of chest (OH), circumference of the foreshank (OHol) and colour, family and points score. The first file contains 58 founding mares; the second file contains 169 living stud mares born in the Czech Republic.

I evaluated the observed areas of interest and arrived at following conclusions. The average values of KVH and OHol with the founding mares imported from Slovakia correspond with the breeding standards. The white colour predominates, although brown colour is very frequent. The average values of KVH and OHol of the contemporary mares, already born in our country, also comply with the breeding standards, but are lower than those of the breed founders. The white colour predominates, the ration per cent of the brown colour has decreased in the favour of the white colour.

On exhibitions are horses divided into twelve categories, according to gender and age. Qualified arbitration panel are composed from three referees, entirely foreigners. Task of commission is evaluation of seven signs: type, head, body composition, limbs, walk, and trot. Conclusion is an evaluation expressed in points. On conclusions of exhibitions is sightfull quality of exhibited horses as evidence by composed points score in each ages and categories. Final average score as 9 points out of 10 is not eminently rare.

OBSAH

1. Úvod	1
2.Literární přehled	2
2.1. Historie a původ arabského koně.....	2
2.2. Historie plemene Shagya-arab.....	4
2.3. Historie a vznik evropských hřebčínů, které ovlivnily vývoj a chov Shagya-arabů...8	
2.3.1. Radovec	8
2.3.2. Mezöhegyes.....	9
2.3.3. Bábolna.....	10
2.3.4. Janow Podlaski.....	11
2.3.5. Topolčianky.....	11
2.4. Chovný cíl plemene Shagya-arab v České republice.....	13
2.5. Linie hřebců ovlivňující chov plemene Shagya-arab v České republice.....	14
2.6. Rodiny plemene Shagya-arab v České republice.....	17
2.6.1. Rodina č.1-CZ 40 lady Sarah 1850.....	19
2.6.2. Rodina č.2-CZ 542 Magyar 1490.....	19
2.6.3. Rodina č.3-CZ 8 Radovec-volný chov 1806.....	19
2.6.4. Rodina č.4-CZ 76 Bent el Arab db 1880.....	20
2.6.5. Rodina č.6-CZ Milordka 1816.....	20
2.6.6. Rodina č.7-CZ 885 Moldauerin 1785.....	21
2.6.7. Rodina č.8-CZ 97 Radovec-volný chov 1800.....	21
2.6.8. Rodina č.9-CZ 74 Tifle db 1870.....	22
2.6.9. Rodina č.10-CZ Kadisza Mlodka 1902.....	22
2.6.10. Rodina č.11-CZ Gratiosa 1803.....	23
2.6.11. Rodina č.12-CZ 155 Barbarino 1822.....	23
2.6.12. Rodina č.13-CZ 163 Faride 1828.....	23
2.6.13. Rodina č. 14-CZ 12 En Nazira 1899.....	24
3. Cíl práce	25

4. Materiál a metodika	26
4.1. Materiál.....	26
4.2. Sledované ukazatele.....	26
4.3. Metodika zpracování.....	27
5. Výsledky a diskuze	29
5.1. Mezinárodně uznávané plemenné klisny.....	29
5.2. Linie hřebců.....	30
5.3. Početní stavy koní.....	32
5.4. Hlavní tělesné rozměry.....	38
5.5. Hlavní tělesné rozměry u klisen současných.....	39
5.6. Zastoupení barev.....	50
5.7. Plemenní hřebci.....	51
5.8. Výstavy.....	52
5.9. Sportovní výsledky.....	61
5.9.1. Endurance.....	61
5.9.2. Ostatní odvětví jezdeckého sportu.....	63
6. Závěr	64
7. Seznam použité literatury	67
8. Seznam použitých zkratk	71
9. Přílohy	72

1. Úvod

Význam a postavení koně v dějinách lidstva se v průběhu času mění. K jeho domestikaci došlo asi před 6000 lety a od té doby byl nepostradatelným pomocníkem a společníkem člověka. Využití koňské síly k práci a dopravě bylo předpokladem pokroku. Byl nezbytný pro mocenské výboje a zároveň se stal společenským a kulturním prvkem některých národů. Časem jeho postavení pro obživu nezbytného pomocníka sláblo a začal se z něj stávat partner pro sport či trávení volného času.

Využití koně k vojenským účelům je okolnost, která stála u zrodu a rozvoje chovu koní plemene Shagya-arab, plemene koní, původně chovaných pro vojenské potřeby rakousko-uherské monarchie, vynikajících svou tvrdostí, odolností a zároveň koní ušlechtilých a harmonicky stavených. Koní středního tělesného rámce a mírného až ohnivého temperamentu, přesto však dobře ovladatelných. Jejich vynikající vlastnosti, které byly podmínkou pro všestranné využití v tehdejších dobách, předurčují tyto koně k současnému uplatnění v mnoha odvětvích soutěžních i rekreačních disciplin jezdeckého sportu.

Jako speciální čistokrevné plemeno arabského koně byl Shagya-arab vyhlášen v roce 1978. Jde tedy o relativně mladé plemeno. Jeho historie je však mnohem starší. Výstavbu jednotlivých rodokmenů můžeme zpětně sledovat v některých případech až do roku 1775. Určit přesné početní stavy koní tohoto plemene v celosvětovém měřítku je obtížné, v současné době se počet plemenných koní pohybuje kolem 2000. V České republice je chováno cca 440 koní Shagya-araba, z toho přibližně 200 plemenných, což je asi 10 % celosvětové populace.

Počátky chovu na našem území spadají do 80. let 20. století. Založeny byly především na plemenných klisnách pocházejících z Národního hřebčína v Topolčiankách. Od té doby se chov neustále rozšiřuje a počet koní tohoto plemene v ČR roste. Každoroční tradiční prezentací jeho současné úrovně jsou Národní přehlídky koní plemene Shagya-arab, které pořádá Svaz chovatelů Shagya-araba bez přestávky již od roku 1992.

2. Literární přehled

2.1. Historie a původ arabského koně

Arabský kůň se považuje za nejušlechtilejší, nejtypičtější a nejčistší plemeno koní na světě.

Podle KHOLOVÉ (2001) přesné údaje o původu araba neexistují. Nepodařilo se ani prokázat, že by kdy na Arabském poloostrově žili divocí koně. Předpokládá se, že arab je potomkem koní dovezených ze starověké Persie nebo z okolních zemí.

Archeologické nálezy podle ZÁLIŠE (1997) vylučují domněnku, že by mohl vzniknout přímo na Arabském poloostrově z nějaké divoké formy. Za místo domestikace jsou považovány Kaspické stepi a jižní demarkační čáru tvoří Kavkaz.

Obrazy koní v klasickém starověkém umění dokazují, že koně arabského typu žili na Arabském poloostrově již 2000-3000 před Kristem. Přibližně od 18. století př. n. l. chovali tyto koně beduíni. Až do 7. století n. l. se tito ušlechtilí pouštní koně chovali jen v Arábii a v blízkém okolí. Teprve s expanzí islámu se rozšířili do severní Afriky, západní Evropy a do jižní poloviny Asie.

Za dob biblických se v Arabské poušti koně nechovali. Již ve 4. století n.l. věnoval římský císař arabskému vládci 200 ušlechtilých koní, nicméně ani tímto darem se chov koní v Arábii nepodpořil, neboť ještě v 5. Století n.l., jak je zapsáno v arabských kronikách, podnikali Arabové nájezdy a válečné výpravy na velbloudech. Za rychlý rozvoj a rozkvět chovu koní vděčí Arábie přímo Mohamedovi, který si po několika porážkách od nepřátelské jízdy uvědomil, že koně jsou pro jeho zemi existenční nutností, a k tomu, aby se s tímto faktem ztotožňovali všichni, bylo nejlepším prostředkem náboženství.

Mohamed podle DUŠKA (rok neuveden) prosazoval v Arábii chov koní, ale Arabové o tento chov neprojevovali potřebný zájem. Proto Mohamed použil tvrdou formu psychologického nátlaku. K podpoře chovu prosadil koně do religiózního kultu. Ústředním motivem se stalo spojení člověka s koněm, což dosvědčují četné sury koránu. Aby dále rozvinul chov koní, zvýšil jezdcům podíl z kořisti na dvojnásobek. Tehdy víra vyústila v závěrech, že kůň je vedle člověka nejkrásnější tvor, nejkrásnější lidskou činností je chov koní, největším potěšením jízda na koni ...

V oblasti Nadžev na Arabském poloostrově je podle DUŠKA (1999) vlast nejušlechtilejšího chovu. Za základ arabského koně se považuje pět „klisen Prorokových“: Abaiyah, Saglawiah, Kuhailah, Hamdaniyah a Hadbach. Do historie klisny vešly též pod současným názvem Al-Kham-Sa, neboli „všech pět“. Nejvíce proto bylo ceněno právě těchto pět rodin, a to Ku-Hai-lan (černá antilopa, i když jde většinou o hnědáky), Sak-La-We (typ vynikající krásou a ušlechtilostí), U-Bai-Jan (nejrychleji dospívající), Had-Ban (mohutnější, velmi rychlí), Ham-Da-Ne (nejmohutnější).

BÍLEK (1957) uvádí, že kůň který nemá po obou rodičích původ z rodiny Al-Khamsa, je beduíny nazýván „Kadish“ (cizí).

Spolu s arabskou invazí se arabský kůň rozšířil téměř do celého Starého světa a vydatně ovlivnil chovy koní v Evropě, jižní polovině Asie a nakonec i v ostatních světadílech. Do Evropy se podle DUŠKA (1999) arabští koně dostávali hlavně v době křížáckých válek, když křížáci rozpoznali vynikající vlastnosti koní svých nepřátel. Tak začali arabští koně ovlivňovat evropské chovy.

Hodnota araba byla plně oceněna teprve v 18. a 19. století, kdy šlechtitelské rodokmeny začaly získávat ušlechtilé arabské koně pro své hřebčiny. Původně totiž byly klisny čistokrevných arabů zcela neprodejné a bylo obtížné získávat i kvalitní hřebce. Koncem 19. století se však poměry podstatně změnilly, a tak se arabští koně dostali do celého světa a v pečlivě řízených chovech se dále rozvíjeli.

VELKÁ KNIHA O CHOVU A VÝCVIKU KONÍ (1995) považuje za hlavní důvod pro obrovský vliv araba na ostatní plemena to, že jeho vlastnosti se ukázaly být dominantní, což znamená, že se spolehlivě dědí z jedné generace na druhou.

Nelítostný selekční tlak, podmíněný životními podmínkami, způsobem využití i představami o čistotě krve dali podle ZÁLIŠE (1997) dali arabům skutečně vynikající vytrvalost, skromnost, plodnost, dlouhověkost, ušlechtilost a zdraví. Blízký styk s člověkem, když kůň žil se ženami ve stanu a vyrůstal s dětmi, přinesl nebývalý rozvoj psychologických kvalit ať už jde o charakter, temperament nebo pozitivní orientaci k člověku a požadované práci.

2.2. Historie plemene Shagya-arab

Kolébku plemene shagya je hřebčín Bábolna, který byl založen r.1769 císařem Josefem II. jako pobočka hřebčína Mezöhegyesi, tehdy hlavního maďarského chovu. Oživil tak tisíciletou chovatelskou tradici, kterou započal kníže Arpád. Není sice přesně známo kdy, ale zemřel r.907. Maďarsko se tak stalo zemí s nejdelší tradicí řízeného chovu na světě.

Chovatelskou pozornost nejprve přitahovali kříženci původních pouštních arabů a maďarských, španělských a anglických koní. Do chovu byly vybírány klisny s výrazně orientálním exteriérem.

Jeden z kmenů však zvlášť vynikal. Jednalo se o kmen Shagya. Koně splňovali všechny požadavky a postupem času se stali nejpočetnější chovanou skupinou. Shagya jak uvádí DRAPEROVÁ (1997) byl syrský hřebec, narozený v roce 1830 a přivezený do maďarského hřebčína v Bábolně o šest let později. Do Bábolny ho importoval baron Eduard von Herbert, který jej získal od beduínského kmene Bani Saher v Sýrii. Stal se nejrozšířenějším a nejvýznamnějším kmenem v Evropě.

ZUDA (1969) uvádí, že originální Shagya zanechal v Bábolně celkem 5 synů, z nichž pokračovatelem linie byl Shagya 4 z matky 94 Siglavy. Tento hřebec zplodil kromě dalších pěti pepinierů hlavně mezöhegyeského Shagya X z matky 307 Samhan, který je vlastně praotcem všech nyní žijících Shagyů. Od něho odvozují především původ radovečtí Shagyové, z nichž Shagya II z matky 279 Shagya VII byl jejich zakladatelem.

Dovozy hřebců a kobyl z Orientu pokračovali i nadále. Docházelo k obohacení kmenů a rodin. Výměna plemenného materiálu však probíhala i mezi hřebčiny Bábolna a Radovec. Dle HORNÉHO (rok neuveden) roku 1918 působilo v zemském chovu Rakouska-Uherska 394 arabských hřebců, z toho 27 arabských plnokrevných a 284 hřebců arabských.

Krevní základna je dle POLANSKÉHO a kol. (1983) vytvářena kmenovou strukturou po originálních arabských plnokrevných hřebcích z nichž největší význam v našem chovu mají kmeny Shagya (1830), Dahoman (1846), Gidran (1816) z chovu maďarského hřebčína Bábolna.

Také ŠURDA (1969) se zmiňuje o importu originálních arabských hřebců do Evropy, především pak do Maďarska a Polska. O samotné Bábolně se říkalo, že je evropskou Arábií.

ŠTRUPL a kol. (1983) tvrdí, že od originálních arabů se kmen Shagya lišil svou mohutností, protože dosahuje průměrné výšky v kohoutku přes 160cm (až 169). Kromě toho vyniká souladností, hloubkou, šířkou a kulatostí tvarů, kterou u arabů většinou postrádáme.

Podle EDWARDSE (1992) je Shagya ve všech ohledech typický arab, je však kostnatější a mohutnější než moderní egyptský typ.

HUČKO (1995) definuje Shagya araba jako čistokrevného arabského koně, který má v oboustranném původu jen arabské jedince a odpovídá požadavkům organizace Shagya arab. Koně narozené do roku 1990 mohou mít ve čtvrté generaci rodokmenu nejvíce 12 arabských předků odpovídajících pravidlům. U koní narozených po 1.1. 1990 je podmínkou nejvíce 9 arabských plnokrevných předků a nejméně 7 předků Shagya araba ve čtvrté generaci.

Vytváření plemene Shagya-arab probíhalo dle MATOUŠKA (1996) na základě čistokrevné a příbuzenské plemenitby a tvrdé selekce dané podmínkami chovu. Odvozování chovu od vynikajících klisen, zakladatelek rodin (Koheilan, Syglavi, O-Bajan, Havran, Hamane) a výběr nejlepších hřebců je základem pro zlepšování celého chovu.

DLABOLA (2004) se zmiňuje, že chovem koní, tehdy označených za arabské plemeno, se zabývaly obě původní shromaždiště a odchovná zařízení pro remonty v Kotzman, později Radovec, na jihovýchodě Maďarska hřebčín Mezöhegyes a hřebčín v Bábolně. Cílem bylo vytvoření koně evropského typu, kostnatějšího s korektním fundamentem, mimořádně tvrdého a odolného. Od té doby je plemeno chováno po dobu dvě stě let čistokrevně.

Postup v plemenitbě byl jednoduchý a zvláště úspěšný. Osvědčené klisny vojenských hřebčínů byly připouštěny originálními arabskými hřebci za účelem spojení předností arabské krve s krví evropského jezdeckého koně. Základ tvořily klisny z Moldávie, Sedmihradska a oblastí Ukrajiny. Byl kladen zvláštní zřetel na zachování základního stáda klisen. Evidence chovu probíhala pečlivě, a proto lze dnes sledovat výstavbu jednotlivých rodin v některých případech zpětně až do roku 1775.

ŠTRUPL a kol. (1983) popisuje, že až do roku 1914 dodával arabské hřebce do Čech a na Moravu hřebčín v Radovci. Ponejvíce to byli arabští koně kmenů Gidran (v Čechách) a Shagya, Amurath a Gidran (na Moravě). V roce 1934 bylo v Čechách pouze 15 orientálních hřebců.

Po první světové válce byla vzácná stáda koní rozdělena mezi nástupnické státy monarchie: Polsko, Československo, Rumunsko, Maďarsko a Jugoslávii. Shagya-arab byl tak chován i v Topolčiankách. Po roce 1945 byla vlivem válečných událostí celá rada koní roztroušena v mnoha evropských zemích. Iniciativy záchrany a udržení již založeného plemene se ujaly státy jako Německo, Švýcarsko, Rakousko a Dánsko. Zakládaly se plemenné knihy a vznikla otázka, jak pojmenovat vzácnou populaci. Původní název „arabský kun“ byl v jednotlivých státech odlišně pochopen a vysvětlován. Stanovený cíl zněl: „Zachovat cenné dědictví chovu arabských koní bývalých rakousko-uherských hřebčínů.“ K uznání čistokrevnosti Shagya-araba bylo zapotřebí souhlasu světové organizace pro chov arabských plnokrevníků (WAHOWorld Arabian Horse Organization) (DLABOLA, 2004).

Jako samostatné plemeno byl Shagya arab uznán až po konferenci v Hamburku roku 1978 (NAVRÁTIL, MATOUŠKOVÁ-MALBOHANOVÁ, 2000). Na této konferenci bylo předloženo a delegáty prostudováno 200 rodokmenů koní Shagya-arab a teprve poté byl Shagya –arab vyhlášen za speciální čistokrevné arabské plemeno.

Dle DLABOLY (2004) je Shagya-arab samostatné historické plemeno, které vzniklo na základě přesně vymezeného chovného cíle. Podle předpisů tehdejšího C. k. ministerstva zemědělství a nadřízeného úřadu pro chov koní měla regenerace chovu postupovat bez přílivu cizí krve. Tu a tam se však projevil nedostatek ušlechtilosti a za účelem osvěžení krve se pomýšlelo na použití arabských plnokrevníků. V současné době jsou arabští plnokrevní hřebci podrobeni přísné selekci. Musí být akceptováni komisionálním výběrem a podrobeni zkoušce výkonnosti. K zabránění přílišnému používání arabských plnokrevníků bylo přijato opatření stanovující podíl nejvýše devět arabských plnokrevníků ze šestnácti koní zastoupených ve IV. generaci v rodokmenech Shagya-arabských koní.

Založením ISG (Internationale Shagya-Araber Gesellschaft) byl stanoven cíl zachování cenného dědictví čistokrevně chovaného arabského plnokrevníka Rakouska-

Uherska. Protože se jedná o arabské plemeno, bylo zapotřebí souhlasu WAHO (World Arabian Horse Organization), v níž je dnes zapojeno 35 států. Na konferenci WAHO, konané v roce 1978 v Hamburku, bylo předloženo 200 rodokmenů, které vypovídaly o čistokrevnosti Shagya-arabů. Toto byl dostačující důkaz a Shagya-arab byl uznán jako speciální arabské plemeno (DLABOLA, 1996).

Český chov Shagya-araba reprezentuje Svaz chovatelů Shagya-araba v ČR. K jeho aktivitám patří výběr koní pro zápis do plemenné knihy a tvorba a uplatňování chovatelského programu (MISAŘ, 2001). Shagya-arab je pokračováním chovu stejnojmenného kmene čistokrevných arabských koní. Toto plemeno je chováno na podkladě uzavřených plemenných knih klisen mezinárodního chovatelského svazu, s podmínkou příslušnosti koní k rodinám pocházejících z hřebčínů Bábolna a Radovec a při důsledném uplatnění čistokrevné plemenitby (NAVRÁTIL, 2000).

Světová populace plemene Shagya arab dnes čítá již přes 2000 čistokrevných zástupců. Původně využívaní jako houževnatí armádní koně a brilantní reprezentativní koně pod sedlo, jsou nyní nejvíce ceněni mezi evropskými chovateli teplokrevníků jako skvělí zlepšovatelé plemene (DLABOLA 2004).

Stupeň sportovní výkonnosti není nápadný a lze jej hodnotit na střední úrovni. Shagya-arab je převážně využíván jako rekreační kůň. Jeho sportovní využití se nejvíce projevuje ve vytrvalostních soutěžích, kde dosahuje nadprůměrných hodnot a stává se v tomto směru vyhledávaným koněm. Zájem se taky jeví o středně velkého, pohledného a charakterově spolehlivého koně. Velký význam spočívá na prostorné, elastické a korektní mechanice pohybu v kroku, klusu i cvalu. Je všestranně využitelný a splňuje požadavky pro všechny druhy běžného sportu (DLABOLA 2007).

2.3. Historie a vznik evropských hřebčínů, které ovlivnily vývoj a chov Shagya-arabů

2.3.1. Radovec

DLABOLA (1996a) uvádí, že založení hřebčína Radovec mělo výhradně vojenské pozadí. Vlivem častých válek chov koní stále upadal. Iniciativy k pozvednutí rakouského chovu koní se proto chopila císařovna Marie Terezie a její myšlenku převzít dozor nad chovem koní pod státní dohled zdokonalil císař Josef II.

V té době byla naléhavá potřeba remont pro armádu. Nakoupení koně však byli naprosto nevhodní, nevyčvičení a většinou pocházeli z podmínek celoročního odchovu ve volnosti. Na jednom ze shromáždění nakoupených koní se postupem času vytvořil „divoký hřebčín“, kam byly svedeny nakoupené březí klisny, často i hříbata - vesměs koně, které nebylo možné armádě předat. Od roku 1774 se postupně začal budovat hřebčín s organizovaným provozem a je známo, že ve stádě působili i dva nakoupení hřebci kmene Barbarino.

Podle BRABENTZE (1987) je většinou uváděn rok založení 1774. K vlastnímu rozšíření hřebčína na pronajatých pozemcích však došlo až v roce 1792 ve Waszkoutz a od roku 1812 v Rádáuti (Radovec). Piechocki (1924) uvádí rok založení 1792. Základním chovným materiálem byli koně z Persie, Ukrajiny a Ruska. Největší vliv na rozvíjející se chov měli arabští hřebci Shagya, Gidran, Feridjan, Fedchan, El Bedavi a Tschéleby. V roce 1900 bylo v hřebčíně chováno 1155 koní. Později byli využíváni i plemenici hřebčína Bábolna, Sławuta a Weil (SKORKOWSKI, 1927).

DLABOLA (1996a) dále popisuje, že řada klisen z prvních stád založila své rodiny, které dosud přežívají. Převážně pochází ze stád nakoupených remont. Některé základní klisny jsou označeny číslem a poznámkou „volný chov“. V ČR jsou takto označeny dvě rodiny. Je to „ 8 Radovec – volný chov“ jako rodina č. 3, založena sedmihradskou klisnou neznámého původu narozenou v roce 1806, a „ 97 Radovec – volný chov“ jako rodina č. 8., založena klisnou neznámého původu narozenou v roce 1800.

Hřebčín Radovec se vyznačoval chovem koní s vynikající tvrdostí a vytrvalostí. O těchto vlastnostech rozhodovala i poloha hřebčína v kopcovitém terénu, v nadmořské výšce

400 až 1600m. Klima drsné, zima dlouhá, s množstvím sněhu, léto horké. Velký vliv na zdraví, tvrdost a vytrvalost radoveckých koní však měli koně s arabskou krví.

Selekce byla tvrdá a především koně kmene Shagya splňovali požadavky, což se žádnému jinému hřebčinu nepodařilo. Nutno však zdůraznit, že celá řada kmenů po arabských hřebcích nemilosrdně padla za obět', protože nesplňovali nároky na ně kladené.

Vypuknutím první světové války byl hřebčín donucen k evakuaci. Hřebčín opouštělo 1 757 koní, kteří v pěších pochodech překonávali denně 30 až 60 km obtížnou cestu horami Karpat. Cílem bylo Sedmihradsko, odkud byli koně železnicí přepraveni do vnitrozemí Rakouska-Uherska. To, že stáda překonala téměř beze ztrát útrapy pěšího pochodu, znovu potvrzuje mimořádnou tvrdost radoveckých koní.

Dne 1. srpna 1919 byl hřebčín s konečnou platností rozpuštěn. Zkoumáme-li rodokmeny koní plemene Shagya-arab, zjistíme, že radovecká krev v pozadí zůstává základem chovu speciálního arabského plemene. Již před 150 až 200 lety byl stanoven cíl a dnes můžeme tuto trnitou cestu plemenitby a rozvoje chovu jen obdivovat (SCHShA, 2005). Radovecké koně, které se po roce 1919 dostali do Polska nebo zpátky do podunajských států, dodnes září v rodokmenech koní těchto zemí.

2.3.2. Mezöhegyes

Mimořádně nadaný odborník v chovu koní József Csekonics (1757-1824), připravil obsáhlý návrh týkající se pozdvižení a rozšíření chovu koní na území Uher. Císař Josef II dne 20. prosince 1784 plán schválil a bylo vydáno nařízení k založení královského hřebčína. K tomuto účelu měl sloužit venkovský statek Mezö-Hegyész ležící 70 km severovýchodně od Segedína (SCHShA, 2005).

Podrobnou historii hřebčína Mezöhegyész zpracoval WRANGEL (1893b). Uvádí, že základní stádo bylo sestaveno z klisen čerkeských, maďarských, moldavských a německých. Do plemenitby bylo používáno hřebců, kteří pocházeli také, mimo již zmiňované oblasti, z Polska a Turecka. Arabští hřebci se v hřebčíně objevili až v roce 1815. V roce 1810 bylo v hřebčíně chováno 13 326 koní. Po první světové válce však tento stav klesl na 2 569 chovaných koní a později již nikdy nepřekročil 3 600 hlav.

Jelikož ale v Mezöhegyészi, hřebčíně s mimořádně úrodnou půdou, arabští koně přerůstali, museli být vráceni do skromnějších podmínek s písčitou půdou, v tomto

případě do Bábolny. V roce 1876 nastala úplná likvidace arabského stáda v hřebčíně (BÍLEK 1957).

2.3.3. Bábolna

WRANGEL (1893a) uvádí, že statek Bábolna byl získán císařem Josefem II v roce 1789 od hraběte Józsefa Szapáryho za 450 000 Guldenů. Byl vybudován jako filiální hřebčín při hřebčíně Mezöhegyes.

Po založení hřebčín sloužil pouze jako místo odpočinku při přesunech dobytka i koní. Stav koní se zde stále měnil. V letech 1794 až 1798 bylo do Bábolny importováno 19 originál arabských hřebců a jeden hřebec berberský. Z hřebčína Mezöhegyes bylo k těmto hřebcům přivedeno 161 klisen. Ty se po připouštěcím období vrátily zpět. SCHIELE (1967) popisuje, že v roce 1807 došlo k osamostatnění hřebčína. Stalo se tak v neklidné době napoleonských válek. Proto byl 15. května 1809 hřebčín Bábolna evakuován do Mezöhegyese. 15. června 1809 byla Bábolna obsazena Francouzy. Ti, když zde našli pouze prázdné budovy, spálili hřebčín do základu.

DLABOLA (1996a) uvádí, že už ke konci roku 1809 se začíná situace měnit k lepšímu. Hřebčín byl znovu obnoven, zvýšil se stav zaměstnanců a začala se rozvíjet chovatelská činnost. Některé klisny založily své rodiny, které přežívají dodnes. Uveďme si alespoň ty, jež dnes mají zastoupení v ČR:

- 40 Lady Sarah – anglická plnokrevná klisna, nar. 1850, z hřebčína Kisbér.

V ČR je zakladatelkou rodiny č.1

- 74 Tifle – originál arabská klisna, nar. 1810, import 1816.

V ČR je zakladatelkou rodiny č.9

- 542 Magyár – maďarská klisna, nar. 1790.

V ČR je zakladatelkou rodiny č.2

- 163 Faride – originál arabská klisna, nar. 1828, import 1836.

V ČR je zakladatelkou rodiny č.13

- 885 Moldvai – moldavská klisna, nar. 1785.

V ČR je zakladatelkou rodiny č.7

SCHIELE (1967) dále popisuje, že v roce 1816 bylo vysloveno přání do budoucna připouštět zdejší klisny pouze originálními arabskými hřebci. DLABOLA (2003) uvádí

hřebce, kteří založili dnes nám známé linie: Shagya, Koheilan, Dahoman, Siglavy Bagdady, O'Bajan. V Bábolně se rozvinula linie Gazal, Jussuf, Kemir, Hadban, Kuhailan Zaid. Dnes je bábolenský Shagya-arab zařazen do maďarského programu na záchranu mizejících plemen (STEJSKALOVÁ, 1998).

Vrcholné slávy dosáhl hřebčín v letech 1932 až 1942 pod vedením Tibora von Pettkó-Szandtnera. O tehdejší hřebčíně prohlásil známý hipolog Dr. Gustav Rau in DLABOLA(2003): Ať Bůh zachová Bábolnu, a to nejen pro Maďarsko, nejen pro Evropu, ale pro celý svět.

2.3.4. Janów Podlaski

Podle SCHIELE(1967) byl tento hřebčín založen v roce 1817. V roce 1914 byli všichni koně odtud odvezeni před sovětskou armádou. Nový chovný program byl zahájen až v roce 1919 a byl zaměřen na chov arabských plnokrevníků a arabských polokrevníků založených na klisnách z rakousko – uherského hřebčína v Radovci a dále na chov angloarabů. PRUSKI (1983) uvádí, že v roce 1939 Němci zničili téměř celý hřebčín, ale v roce 1950 se polokrevní arabové do Janowa vrátili. Chov plnokrevníků byl obnoven v roce 1960.

Dnes se v hřebčíně chovají angloarabové pro sportovní využití a je zde jeden z nejlepších chovů plnokrevných arabů. Ve světě jsou zdejší aukce arabských plnokrevníků velmi známé a koně pocházející ze zdejšího chovu jsou ve vyspělých chovatelských zemích velmi ceněni. V roce 2005 působil zde jen jeden Shagya-arabský hřebec Hebab, který je pokračovatelem linie Gazal (ANONYM, www.janow.arabians.pl). EDWARDS (1994) uvádí, že nejvíc arabských plnokrevných koní bývá odsud prodáno do USA.

2.3.5. Topolčianky

BÍLEK(1957) uvádí, že státní hřebčín v Topolčiankách byl zřízen v roce 1921, na základě rozhodnutí ministerstva zemědělství ČSR na panství bývalého arcivévody Josefa Augusta Habsburga.

Podle DUŠKA a kol. (1992) se čistokrevný arabský kůň, dnes nazývaný Shagya-arab, v hřebčíně chová na základě plemenného materiálu z bývalých rakouskouherských hřebčínů Radovec, Bábolna, Piber a ze soukromého hřebčína Dolná Arma.

Prvními plemeníky se podle DLABOLY (2003) stali:

Shagya II, nar. 1914 v Radovci po Shagya X (1899)

působil v Topľčiankách v letech 1924 – 1934

Shagya III, nar. 1916 v Radovci po Shagya XVI (1909)

působil v Topľčiankách v letech 1924 – 1928

Amurath Shagya, nar. 1916 v Radovci po Amurath Shagya (1909)

působil v Topľčiankách v letech 1924 – 1928

Ke stádu byli postupně přiděleni další plemeníci např.:

Koheilan- Jazmak - arabský plnokrevník, nar. 1928 v Janowie Podlaskim, po otci Koheilan I. V Topľčiankách působil od roku 1936 a jeho linie dodnes má ve stádě zastoupení.

Siglavy Bagdady – nar. 1956 v Bábolně, po Siglavy Bagdady V ox

Jeho linie se zachovala do dnešních dnů.

Dahoman I – nar. 1917, po Dahoman XVI.

Tato větev je v hřebčíně zastoupena dodnes. Byla na dobu 18 let přerušena, ale díky polskému chovu opět navrácena.

Gazal – nar. 1940 v Bábolně, po Gazal II (1922).

S cílem dalšího zkvalitňování stáda byli v roce 1973 importováni z Egypta čtyři hřebci (Tobrok/1966, Watani/1968, Kasr El Nil/1971, Hosam/1973). Do Shagya-arabského stáda se však podařilo zařadit jen potomstvo hřebců Tobrok a Kasr El Nil.

Od 1. 3. 1993 existuje jako Národní hřebčín a tím se zařadil mezi světové hřebčiny. Jeho chovný plán od počátku zahrnoval odchov teplokrevných hřebců kmenů Nonius, arabských polokrevníků, lipicánů a huculů pro Slovensko. Chov koní Shagya-arab a arabských plnokrevníků je dnes soustředěn do objektu Rybník. Shagya arab, ale i lipicán, který se zde chová od počátku vzniku hřebčína, představují světovou genovou banku (HUČKO, GRESSNER, 1996).

2.4. Chovný cíl plemene Shagya-arab v České republice

Chovným cílem je ušlechtilý a odolný kůň s větším tělesným rámcem než arabský plnokrevník, s důrazem na dodržení všech znaků ušlechtilosti, vytrvalosti a konstituční tvrdosti (NAVRÁTIL, 1999). Pro svoji jezditelnost, temperament, charakterové vlastnosti a zdraví je vhodný pro všechny druhy jezdeckého sportu a je velmi dobře využitelný pro distanční jízdy a k záprahovým účelům.

Shagya-arab má být pohledný a vyvážený, s výrazem ušlechtilosti, dobře tvarovaným krkem, nápadnou horní linií, dlouhou zádí a neseným ocasem. Končetiny se požadují kostnaté a v kloubech suché. Velký význam spočívá na prostorné, elastické a korektní mechanice pohybu v kroku, klusu i cvalu. Je nutno usilovat o dosažení kohoutkové výšky hůlkové 150 až 160 cm a obvod holeně ne menší než 18cm. Shagya-arab má svým zevnějškem, temperamentem a charakterovými vlastnostmi splňovat požadavky pro všechny druhy běžného jezdeckého sportu a záprahových účelů (DLABOLA 2004).

Shagya-arab je kůň, který odpovídá kvalitám arabského koně. Ve svém rámci a kostnatosti však normy stanovené pro arabského plnokrevníka výrazně převyšuje. Už z tohoto hlediska je vhodný pro většího a těžšího jezdce. Je koněm s mimořádným pohybem a má přirozené skokové schopnosti (DLABOLA 2004).

Dospělí koně by měli dosahovat tělesných rozměrů:

	Klisny	Hřebci
Kohoutková výška hůlková	150-160 cm	min. 154 cm
Obvod holeně	min. 18 cm	min. 19,5 cm

Pozn. u klisen je považována za závaznou pouze min. KVH

Plemenný standard Shagya-araba popisuje také NAVRÁTIL (1999): Kohoutková výška hůlková (KVH) klisen v dospělosti musí být 150-160 cm (150-153 jsou malé, 154-157 cm středně velké a 158-160 cm a více velké) a obvod holeně minimálně 18 cm. U hřebců je stanovena minimální KVH 154 cm ve 3 letech a minimální obvod holeně 19,5 cm.

Shagya-arab je speciální čistokrevné plemeno uznané v roce 1978 mezinárodní konferencí WAHO v Hamburgu. Chovný cíl se naplňuje metodou čistokrevného chovu plemene Shagya-arab. Čistokrevným chovem se rozumí páření (připarování) jedinců chovné populace příslušející ze strany matky k mezinárodně uznaným rodinám, uvedeným ve šlechtitelském programu, a na straně otců k liniím akceptovaných hřebců. Příliv genů jiných plemen není přípustný. Výjimku lze přiznat arabským plnokrevným hřebcům, splňujícím při výběru za zevněšek 7,1 bodů a KVH 154 cm. Jejich použití je limitováno řádem plemenné knihy, kdy arabský plnokrevný hřebec musí být akceptován rozhodnutím rady plemenné knihy Shagya-arab. K zabránění přílišnému používání arabských plnokrevníků bylo přijato opatření stanovující podíl nejvýše devět arabských plnokrevníků ze šestnácti koní zastoupených ve IV. generaci v rodokmenech Shagya-arabských koní. (SCHShA v ČR, 1994).

2.5. Linie hřebců ovlivňující chov plemene Shagya-arab v České Republice

Všichni využívaní hřebci přísluší k akceptovaným liniím, a to Shagya db 1830, Koheilan Adjuzo db 1876, Siglavy Bagdady db 1895, O'Bajan db 1880, Jussuf ox 1869, Dahoman db1846, Saklavi I db 1886 a Gamil El Kebir db 1870. V průběhu roku 2005 byl vyřazen zástupce linie Gazlan db 1840, hřebec 2744 Gazal I-CZ Alinea. Tato linie není dále v chovu zastoupena. Výjimka byla uznána dvěma arabským plnokrevným hřebcům. Po hřebci 219 Aleppo ox jsou registrovány 4 dcery a po hřebci 3595 Semiramis ox 2 dcery. Mezinárodně uznávaným uspořádáním se povoluje podíl max. 9 arabských plnokrevníků ve IV. generaci. Výběrem a využíváním zařazených plemenů s nízkým podílem krve arabského plnokrevníka se stanovený cíl plní. Zápis hřebců do plemenné knihy se provádí na základě předvýběru, výběru a absolvování zkoušky výkonnosti. Výjimkou je zařazení rodokmenového hřebce s podmíněnou licencí na dva roky, a to nejvýše jednoho ročně. V roce 2005 byl vybrán hřebec 1075 Dahoman II-CZ Azrael z matky Azíza CZ-Sh-A-105 po otci významné linie O'Bajan db 1880. Vývoj krevních linií hřebců směřující na naše území podrobně zpracoval DLABOLA (2003).

Od počátku chovu Shagya-arabů v Čechách působilo v chovu 39 hřebců. Příslušeli k celkem jedenácti liniím. Své zastoupení v ČR mají v posledních letech tyto: Shagya, Koheilan, Siglavy Bagdady, O'Bajan, Jussuf, Dahoman, Saklavi I, Gamil El Kebir a Gazlan-Gazal.

LERCHE (1951) uvádí, že linie Shagya byla založena originálním arabským hřebcem Shagya. Narodil se v roce 1830 v Sýrii. Od beduinského kmene Bani Saher byl zakoupen pro hřebčín v Bábolně, kam přišel v roce 1836. Byl to medový bělouš o hůlkové výšce 159 cm. Vynikal ušlechtilostí, ve čtvercovém rámci s pevným hřbetem a mírně skloněnou kulatou zádi. Typově byl pohledný a konstitučně tvrdý. V Bábolně působil do roku 1842.

Podle DLABOLY (2003) byla linie Koheilan založena originálním arabským hřebcem Koheilan Adjuze. V roce 1885 nakoupil rytmistř Mihály Fadlallah el Hedad čtyři arabské hřebce a čtyři arabské klisny. Dva z nich brzy vynikli. Byli to hřebci O'Bajan a Koheilan Adjuze. Koheilan Adjuze se narodil v roce 1876 a působil v Bábolně od roku 1886 do roku 1895. Jeho syn, Koheilan I, nar. 1888 v Bábolně z matky 98 Siglavy, zazářil v roce 1900 na světové výstavě v Paříži a získal vítěznou trofej. Vynikal ušlechtilostí, mohutností, prostornými chody a celkovou harmonií těla. Pravnuk Koheilana I/1888 hřbec Koheilan/1936 z matky 98 Kadi-14, působil jako plemeník v Topolčiankách, kde nezanechal žádného syna. Jeho dcera 23 Koheilan-18/1958 se zasloužila o rozvoj rodiny č. 8- CZ, tj. 97 Radovec - volný chov.

Zakladatelem linie Siglavy Bagdady, jak uvádí DLABOLA (2003), se stal hřbec Siglavy Bagdady narozený v roce 1895. Do Bábolny ho importoval tehdejší velitel hřebčína Mihály Fadlallah el Hedad. Většího významu dosáhl jeho pravnuk, arabský plnokrevník Siglavy Bagdady V, nar. 1939 v Bábolně po otci Siglavy Bagdady IV z matky 207 Kuhailan Zaid. Siglavy Bagdady V/1939 byl otcem plemeníka Siglavy Bagdady, bělouše nar. 1956 v Bábolně z matky 95 Shagya XXVII-11. Ten se stal prvním plemeníkem linie Siglavy Bagdady v Topolčiankách. Zanechal zde po sobě dva syny. Byli to Siglavy Bagdady I, nar. 1971 v Topolčiankách z matky 681 Shagya X-4 a Siglavy Bagdady II, nar. 1970 v Topolčiankách, z matky 756 Shagya XVI-7.

Hřbec O'Bajan, zakladatel linie O'Bajan, vraník, narozený roku 1880, byl zakoupen v roce 1885 od beduinského kmene Denedzik. Později byl nazván „černým

drahokamem“, WRANGER (1893) jej dokonce označil za koně k pomilování. Stal se významným pilířem chovu arabských koní v Báboňě jak v plnokrevném chovu, tak později v chovu plemene Shagyaarab. Ve zdejší hřebčíně působil jako hlavní plemeník 25 let, až do roku 1910. Do zemského chovu bylo zařazeno 112 jeho synů a 56 klisen bylo zařazeno do základního stáda v hřebčíně Bábolna. Tyto klisny se vyznačovaly krásným vzhledem a jejich jména dodnes září v rodokmenech mnoha významných hřebců a klisen.

Pro hřebčín Bábolna byl podle DLABOLY (1999a) v roce 1866 zakoupen v Anglii hřebec, originální arab, Mahmoud Mirza. Narodil se v Anglii a byl odchován v jižní části Arabie. Hřebec byl úspěšným dostihovým koněm. Později, i přes svůj vysoký věk, zůstal konstitučně pevný a plodný. Mnoho dobrých vlastností přenášel na potomstvo a zanechal řadu velmi dobrých dcer. Jedním ze zdařených synů byl plnokrevník Jussuf, nar. 1869 z matky 113 Aghil Aga. Řada jeho dcer zdobila na konci 19. století stádo klisen v hřebčíně Bábolna. Potomci vynikali cvalovými a skokovými schopnostmi. Jussuf zde působil v letech 1873-1889 a stal se zakladatelem do dnešních dnů chované linie.

DLABOLA (1998b) uvádí, že linie Dahoman byla založena originálním arabským hřebcem Dahoman narozeným roku 1846 v Sýrii. Do Bábolny byl importován v roce 1852 a působil zde v letech 1853-1855. Je však obecně známo, že se zde rozvoj kmene příliš nevydařil. Dva synové hřebce Dahoman/1846 však utvářeli chov v hřebčíně v Radovci. Byl to Dahoman II, nar. 1854 v Bábolně, a druhý, jež založil významnější větev, byl plnokrevník Dahoman III, nar. 1855 v Bábolně z matky Dahaby II-4 (rodina 74 Tifle db 1810). Kmen Dahoman zaujímal v rámci početné populace arabských plemen vlastní postavení a představoval vyhraněný model. Typická hlava, velké výrazné oči, klenutý krk, kompaktní stavba těla a pevné korektní končetiny byly takřka kmenovou zvláštností. Dalším znakem byla rovněž převážně kaštanově hnědá barva.

Linie Gazlan-Gazal se postupem času stala velmi významnou v chovu Shagyaarabských koní. DLABOLA (1999b) uvádí, že linii založil originální arabský hřebec Gazlan, narozený v roce 1840. Byl zakoupen od beduinského kmene Anazé Would Ali v roce 1852. Hřebec Gazlan byl určen pro císařský dvorní hřebčín v Lipici. S originální arabskou klisnou Groczana dal tento hřebec hnědáka Gazlan, nar. 1864. V roce 1879 byl tento hřebec odprodán do hřebčína v Bábolně. Gazlan/1864 byl pozoruhodný svým velkým

tělesným rámcem (KVP 174cm). Stal se významným plemeníkem a jeho výška znamenala dědičný základ tvořící se linie.

DLABOLA (2003) uvádí, že zakladatel linie Gamil El Kebir ryzák Gamil El Kebir byl v roce 1870 odchován beduínským kmenem Anazeh Fedaan. V roce 1880 byl tento hřebec importován do Egypta, kde založil rozvětvenou, významnou linii.

Linie Saklavi I se podle DLABOLY (2003) rozvíjela na území Egypta. Hřebec Saklavi I se narodil v roce 1886 a stal se zakladatelem významné linie v arabském plnokrevném chovu. Do Bábolny byl v roce 1968 importován hřebec páté generace Ibn Galal (Magdi), nar. 1966 v egyptském hřebčíně El Zahraa.

Všichni využívaní hřebci, jak uvádí DLABOLA (2007), přísluší k akceptovaným liniím, a to Shagya db 1830, Koheilan Adjuze db 1876, Siglavy Bagdady db 1895, Ó Bajan db 1880, Jussuf ox 1869, Gazlan db 1840, Dahohman db 1846, Saklavi I db 1886 a Gamil El Kebir db 1870. Vyjimka byla uznána třem arabským plnokrevným hřebcům. Po hřebci 219 Aleppo ox jsou registrovány 4 dcery a po hřebci 3595 Seemiramis ox 2 dcery. Třetím akceptovaným arabským hřebcem je ve sportu (military) testovaný a úspěšný Shamir Ibn Ansata Sinan ox 1996.

2.6. Rodiny plemene Shagya-arab v České republice

Rodiny v Shagya-arabském chovu a populaci chovných klisen tohoto plemene přehledně popsal ve druhém svazku plemenné knihy DLABOLA (2004). Shagya-arab v ČR je chován na základě třinácti rodin. Dvanáct zakládajících klisen pocházelo z rakouskouherských hřebčínů, jedna rodina pochází z polského chovu (rodina č. 10-CZ Kadisza Młoda 1902), avšak je mezinárodně akceptována. Rodiny jsou označeny 1-CZ až 14-CZ. Rodina č. 5 v minulých letech zanikla.

Rodina je v chovu koní významnou chovnou jednotkou. Tvoří jí potomstvo navazující na významnou kobylu – zakladatelku rodiny. Jejími pokračovatelkami jsou chovné kobyly, které udržují vlastnosti rodiny a tím její význam pro chov (MISAŘ – JISKROVÁ, 2001).

V roce 2007 je dle DLABOLY (2007) plemeno Shagya- arab na území ČR chováno na podkladě 13-ti rodin. Počet mladých klisen a plemenných klisen za účelem zachování

rodiny a jejího dalšího rozvoje je zvláště příznivý u rodin : CZ-1/40 Lady Sarah xx 1850 Anglie, CZ-6/Milordka 1816 Slawuta, CZ-7/370 Moldauerin 1783 Bukovina a 155 Barbarino IX 1822 Radovec. Naproti tomu je ohrožena existence rodin CZ-3/8“volný chov Radovec“1806 a CZ-14/12 En Nasira db 1899 Syrie.

V období počínaje rokem 1993 do 31. 12. 2002 bylo v České republice zapsáno 100 mladých klisen do Plemenné knihy (DLABOLA 2004), viz tabulky. Chovným cílem je zachování čistokrevnosti plemene Shagya-arab na podkladě uznaných krevních linií hřebců a příslušnosti klisen k akceptovaným rodinám.

Mezinárodně uznávaným uspořádáním je zastoupení nejvýše devíti plnokrevných arabských koní ve IV. Generaci. Výběrem a využíváním zařazených plemeníků s nízkým podílem krve arabského plnokrevníka se stanovený cíl plní (DLABOLA 2007).

DUŠEK(1998) Konstatuje, že tělesná stavba se v praxi posuzuje zhodnocením tělesného rámce a jednotlivých tělesných tvarů a jejich celková souměrnost a to vše z hledem k plemennému standartu. Při hodnocení se přihlíží k naměřeným tělesným rozměrům .

MARŠÁLEK-ZEDNÍKOVÁ (1997) poukazují na to, že v posledních letech se uplatňuje v chovu koní metoda lineárního popisu exteriéru. Hlavní význam této metody je v možnosti počítačového zpracování zjištěných údajů a tím objektivnější a přesnější možnosti prezentování hodnocení exteriéru koní.

Hodnocení exteriéru má v chovu většiny druhů hospodářských zvířat mimořádný význam. U mnohých je buď přímo rozhodujícím selekčním kritériem, nebo patří mezi limitní výběrová kritéria při zařazování hodnocených jedinců do chovu(DUŠEK 1981)

Při posouzení exteriéru se hodnotí tělesný celek zvířete, jeho anatomická stavba, fyziologická funkce orgánů a psychický stav zvířete – pokud lze tyto ukazatele vůbec zevním posouzením hodnotit(MARŠÁLEK, ZEDNÍKOVÁ, 2000).

Ohodnocení registrovaných klisen počtem bodů

Ušlechtilý arabský kůň většího rámce je další cíl chovu. Naplňuje se dosažením požadovaných tělesných rozměrů. Doplňujícím ukazatelem je výše bodového ohodnocení a jejich barva.

2.6.1. Rodina č. 1-CZ 40 Lady Sarah 1850

Tato anglická plnokrevná klisna založila rodinu 1-CZ přes svoji dceru 112 Aghil Aga „Hagar“, ryzku nar. 1862 po originálním arabovi Aghil Aga/1850. Do hřebčína v Topolčiankách tuto rodinu přivedla po šesti generacích klisna 148 Gazal-5, narozená 1914 v Bábolně. Na rozšíření této rodiny i do ČR měla velký podíl její vnučka, klisna 603 Shagya VII-10/1943. Dvě dcery této klisny, 730 Shagya XII-35/1953 a 756 Shagya XVI-7, se svým potomstvem významně podílely na rozvoji rodiny č. 1-CZ na našem území (DLABOLA, 1996b).

V chovu působí tři hřebci, kteří po matkách přísluší k této rodině. Jsou to 853/3327 Shagya I-CZ, Shagya IV- CZ Wanad a 699 Siglavy Bagdady II-CZ Kadet.

2.6.2. Rodina č. 2-CZ 542 Magyar 1490

Tato klisna je na mezinárodní úrovni považována za zakladatelku rodiny v chovu Shagya-araba, v ČR označovanou jako č. 2-CZ. V prvních sedmi generacích této rodiny byl pouze jednou zastoupen arabský hřebec. Až v roce 1859, v osmé generaci, se v Mezöhegyesi narodila klisna po arabském plnokrevném hřebci Aga/1843, která byla roce 1869 převedena do Bábolny. V dalších generacích již nebylo od plemenitby pouze arabskými hřebci upuštěno.

O rozvoj této rodiny v ČR se zasloužily dvě topolčianské klisny: SČ-682 Hvězda/1972 (Kuhailan Urkub-20) a 711 Shagya X-37/1951 (DLABOLA, 1997a).

V chovu působí jeden hřebec z této rodiny 673 Saklavi I-CZ Galán.

2.6.3. Rodina č. 3-CZ 8 Radovec - volný chov 1806

Rodina 3 byla založena sedmihradskou klisnou neznámého původu, zařazenou do chovu v Radovci. Tam založila rodinu č. VI, která měla další význam i v bábolenském chovu. Po devíti generacích byla do Topolčianek předána klisna 47 Shagya XVI-8. Na rozvoji rodiny č. 3 směrem do České republiky se podílela řada kvalitních hřebců např.

Sheraky/1874, Amurath Shagya/1916, Orestes/1932 i v Kladrubech odchovaný Dahoman I/1917 (DLABOLA, 2000).

V chovu působí jeden hřebec z této rodiny - Kasr el Nil II-CZ Tomba el Nil.

2.6.4. Rodina č. 4-CZ 76 Bent el Arab db 1880

Zakladatelkou se stala originální arabská klisna 76 Bent el Arab narozená v roce 1880 a importovaná do Bábolny v roce 1885. Jejich prvních šest generací přísluší ke skupině arabských plnokrevníků chovaných v Bábolně. V ČR je zastoupena devátá a desátá generace. I na rozvoji této rodiny se podíleli známi hřebci Jussuf ox/1869, Koheilan IV ox/1904, Kemír/1905 (Swen Hedin), Kuhilan Zaid/1923, Siglavy Bagdady IV/1939 (DLABOLA, 2000).

Do této rodiny patřil plemeník 2744 Gazal I-CZ Alinea.

2.6.5. Rodina č. 6-CZ Milordka 1816

Podle DLABOLY (1997b) je za zakladatelku této rodiny považována klisna Milordka, nar. v hřebčíně Sławuta-Chrestówka. Tento hřebčín byl založen kolem roku 1506, kdy se rodina Sanguszků přestěhovala z Litvy na území Wolyně. Vznikl sloučením hřebčínů Ostrofskich a Zasławskich. Rozsáhlé majetky se nacházely při řece Dněpr, jihovýchodně od Kyjeva. Až na konci osmnáctého století se hřebčín zaměřil na čistý arabský chov.

SCHIELE (1967) uvádí, že Hieronym Sanguszko jako první soukromý chovatel vyslal svého štolbu Burskiego na nákup koní do arabských zemí. V roce 1805 dovezl pět hřebců a jednu klisnu. U tehdejších klisen ve Sławutě se udává přibližný rok narození a více není známo. Tak tomu je i u dodnes přežívajících rodin Szwejkowska 1803, Wołoszka 1810, Ukrainka 1815 a Milordka 1816. Rod klisny Milordka 1816 byl po založení WAHO uznán za arabského plnokrevníka.

PRUSKI (1983) tvrdí, že žádný jiný polský hřebčín nedal polskému chovu tolik kvalitních plemenů a klisen, co právě Sławuta. Po sedmi generacích se zde narodila klisna 346 Belgja/1902. Klisnu v roce 1908 zakoupil hřebčín v Radovci. Její dcera, klisna 15 Amurath-10, nar. 1909 po otci Amurath/1881 Weil, byla po první světové válce přenechána polskému státu. Stala se jednou ze zakládajících klisen arabského plnokrevného

stáda v hřebčíně Janów Podlaski, kde působila pod jménem Anielka a založila zde početnou rodinu.

DLABOLA (1997b) dále uvádí, že do hřebčína v Topolčiankách se dostala v roce 1919 dcera klisny 15 Amurath-10, klisna 77 Marzouk-3, nar. 1917 v Radovci po otci Marzouk db/1893. Přestože odchovala pouze jediného potomka, klisničku 260 Amurath Shagya/1925, zasloužila se o rozvoj rodiny klisny Milordka 1816 na naše území. Hodnotu rodiny potvrzuje úspěšnost klisen Sheraky Č-1645, El Kari Č-2123, Šagy CZ-Sh-A-80, Böske CZ-Sh-A-85, Boya CZ-Sh-A-119, Karia CZ-Sh-A- 169, Kaddiš CZ-Sh-A-128 na národních přehlídkách.

Do chovu byl zařazen hřebec 745 O'Bajan II-CZ Radživ/1995.

2.6.6. Rodina č. 7-CZ 885 Moldauerin 1785

Po založení hřebčína v Mezöhegyesi (1785) pověřil císař Josef II zakladatele a prvního velitele jmenovaného hřebčína Jozsefa Csekonicse nákupem 2000 klisen, a to těch nejlepších, vhodných k založení krásných, lepších a silnějších rodů. Tyto klisny pocházely z Maďarska, Sedmihradska, Moldávie, Bukoviny, Haliče atd. Klisna 885 Moldauerin se narodila v roce 1785 na Bukovině a byla zakoupena pro hřebčín v Mezöhegyesi. Po dvanácti generacích se do Topolčianek dostala klisna 36 Shagya XVI-Singari/1918. Na našem území je v současnosti chována pátá až osmá generace z této klisny (DLABOLA 1999a).

Mezinárodního úspěchu dosáhla klisna Celi CZ-Sh-A-111, nar. 1995 po O'Bajan ICZ Basco, která se v roce 1998 Reserve Junior šampionkou BRD 1998 na 2.Internationale Araber Schau (NAVRÁTIL, 2000).

Klisna Julka CZ-Sh-A-71/1990 dala dva hřebce působící v chovu. Jsou to 802 Koheilan VI-CZ Jolly Jocker a 744 Jussuf II-CZ Jethro Tull.

2.6.7. Rodina č. 8-CZ 97 Radovec - volný chov 1800

Tato rodina byla založena klisnou neznámého původu zařazenou ve volném chovu hřebčína v Radovci pod číslem 97. Uvádí se, že se jednalo o vranku narozenou v roce 1800. První tři generace této rodiny ještě nebyly po arabských hřebcích. V současné době se na území České Republiky chová sedmnáctá a osmnáctá generace.

O rozvoj této rodiny v ČR se zasloužila klisna 121 Dahoman IX-1, nar. 1965 po Dahoman IX/1954. Tuto klisnu zakoupil v Topolčiankách v roce 1983 ing. Josef Cerman. Její dcera Dyna VČ-1409/1987 rozšířila rodinu č. 8-CZ v Hřebčíně Jeníkov a dala do chovu hřebce 780 O'Bajan III Dibon. Do ČR byla dovezena i vnučka klisny 121 Dahoman IX-1/1965, klisna Niky CZ-Sh-A-113, nar. 1994 po Shagya XXIV/1984, která v letech 2000 až 2004 porodila pět klisen, které přísluší k plemenné knize Shagya-araba (DLABOLA, 2004).

2.6.8. Rodina č. 9-CZ 74 Tifle db 1810

Originální pouštní arabská klisna 74 Tifle byla dovezena v roce 1816 do hřebčína v Bábolně. V chovu se tato klisna mimořádně osvědčila. Potomka 14 generace, klisnu 626 Jussuf V-2, získal po druhé světové válce hřebčín v Topolčiankách. Jediným zástupcem této rodiny v ČR byla dlouho klisna Lady VČ-1424 (DLABOLA, 1998b). Její tři mladé dcery a dovezená klisna Bady CZ-Sh-A-136 jsou příslibem dalšího rozvoje této rodiny u nás.

Klisna Lady VČ-1424 dala do chovu plemenného hřebce 781 Shagya V-CZ Salim, který se opakovaně stal vítězem celostátní přehlídky koní plemene Shagya-arab. Do této rodiny patří i plemeník 743 Dahoman I-CZ/1994.

2.6.9. Rodina č. 10-CZ Kadisza Młoda 1902

Rodina Kadisza Młoda vychází z polského zemského chovu. Je uznána mezinárodní společností pro chov Shagya-araba, protože počáteční postup chovu odpovídá chovnému cíli bývalých rakousko-uherských hřebčínů.

Základní klisnou rodiny byla bezejmenná klisna pravděpodobně po hřebci Turchmen or. ar., který byl v roce 1845 importován do Jarczowců. Její dcerou byla opět klisna beze jména a to po hřebci Aghil Aga, nar. 1881 ve Sławutě. Klisnou další generace byla Ulana, po hřebci Schagya bez č. (v Polsku se tehdy uvádělo Sch, nikoli Sh). Dcerou klisny Ulana byla Kadisza Młoda/1902. Působila v chovu Mokołaja Łukasiewicza, Podhajczyki. Tato klisna je považována za zakladatelku rodiny, protože je zapsána v prvním svazku „Polskiej księgi stadnej koni arabskich czystej krwi“, z roku 1932. Je rovněž znám rok jejího narození a původ po otci KrzyŜyk I. Klisna svým zevnějškem připomínala typ

arabského plnokrevníka. Po třech generacích se do topolčianského hřebčína dostala klisna 514 Lena/1938. Její vnučky 72 Orestes II-2/1961 a 177 Koheilan II 8/1968 se díky svému potomstvu zasloužily o rozšíření rodiny č. 10-CZ i na území ČR. Současný počet klisen a mladých klisen na našem území zaručuje udržení a rozvoj rodiny Kadisza Młoda (DLABOLA, 1998b).

2.6.10. Rodina č. 11-CZ Gratiosa 1803

Tato rodina byla založena meklenburskou klisnou, kterou získal královský hřebčín v Mezöhegyesi od německého obchodníka. Pro rozšíření této linie na území ČR byla významnou až klisna sedmnácté generace 198 Rasim II-7/1970 narozená v Topolčiankách. Potomstvo její tří dcer udržuje tuto rodinu na našem území (DLABOLA, 2004).

V chovu působí syn klisny Šárka VČ-1242 hřebec 478 Siglavy Bagdady ICZ/ 1990. Dalším hřebcem této rodiny, který působí v chovu je 801 Koheilan V-CZ Ursus.

2.6.11. Rodina č. 12-CZ 155 Barbarino 1822

Klisna 155 Barbarino/1822 pocházela z „volného chovu“ radoveckých stád na Bukovině, která byla tehdy sestavena z nakupovaných remont pro potřebu armády. Po evakuaci radoveckého hřebčína v roce 1914 byla klisna deváté generace, 382 Shagya X-11/1905, převedena do jugoslávského hřebčína Dušanovo. Její dera 40 Gospa, po arabském plnokrevném hřebci 6 Mudir, se stala matkou klisny Lidija po otci Lenkoran ox/1907. Tu zakoupil československý stát pro topolčianský hřebčín. Klisna tak přivedla rodinu 155 Barbarino na naše území. Její vnučka 136 Dahoman IX-7 svojí plodností rozhodla o značném zastoupení rodiny. Šest jejich dcer ovlivnilo rozvoj chovu Shagya araba v České republice (DLABOLA, 1998a).

V chovu působí dva hřebci z této rodiny. Jsou to 925 Koheilan VII-CZ Drak a 335 Kasr el Nil I-CZ (Kasr el Nil-20).

2.6.12. Rodina č. 13-CZ 163 Faride 1828

Klisna Faride (také Feridja) byla importována do Bábolny v roce 1836. Tehdy Baron von Herbert dovezl čtrnáct koní. Jedním z dovezených koní byl tehdy i hřebec Shagya, po němž je plemeno pojmenováno. V roce 1919, po šesti generacích, získal

československý stát klisnu 46 Amurath Shayga-1/1917. Po založení hřebčína v Topolčiankách to byla jedna ze 23 klisen, které tvořily základ původního arabského stáda.

Rodina klisny 163 Faride postupem času v Topolčiankách, ale i v Bábolně zanikla. Několik klisen je chováno v Německu. Pro ČR měly význam dvě dcery klisny 97 Shagya XVIII-16/1963: Ari Č-1149/1972 (také 232 Kuhailan Urkub-23) a Anur SČ-1021/1978 (také Koheilan III-21). Hlavně Ari/1972 upevnila svým odchovem ve třech generacích rodinu 13-CZ na našem území (DLABOLA, 1999b).

2.6.13. Rodina č. 14-CZ 12 En Nazira 1899

Rodina této klisny se rozvíjela v hřebčíně Borike u Sarajeva, který byl založen v roce 1895. Základ chovu arabského stáda tvořilo pět klisen importovaných ze Sýrie a pět klisen získaných z Bábolny. Po třech generacích získal topolčianský hřebčín klisnu 591 Ceres, bělku, narozenou v roce 1942 v hřebčíně Dušanovo. Tato klisna byla matkou plemenných klisen 663 Shagya X-2 a 113 Shagya X-50. Klisně 113 Shagya X-50 se v roce 1972 narodila dcera Siglavy Bagdady-35. Ta byla importována do Čech, kde dostala jméno Luna SČ-685. Zde dala čtyři dcery odpovídající chovnému cíli Shagya-araba. O udržení rodiny na našem území se zasloužila pouze jedna z nich, klisna Luneta VČ-921/1979. V plemenné knize jsou zapsány dvě její dcery (DLABOLA, 2004).

3. Cíl práce

Cílem práce bylo zpracovat analýzu vývoje chovu plemene koní Shagya-arab.

Shagya je čilý kůň příjemné povahy, s výjimečně volným a pružným chodem. Při posuzování zevnějšku (exteriér) se hodnotí především plemenný typ, pohlavní výraz, tělesná stavba, korektnost a pravidelnost chodů a celkový dojem koně. Posuzování vlastností (interiéru) se uskutečňuje při zkouškách výkonnosti hřebců a při zápisu klisen do PK. Posuzuje se především charakter, pohotová připravenost k výkonu, jezditelnost, vytrvalost, konstituční tvrdost, skokové vlohy, vlastní výkonnost, zdraví, životnost koně.

Původně kůň pro lehkou vojenskou jízdu. Dnes je koněm s všestranným využitím, především však je koněm jezdeckým a do lehkého tahu. Jeho nejsilnější stránkou je vytrvalost, tvrdost a rychlost, proto se uplatňuje ve sportu zvaném Endurance a spolu s arabským plnokrevníkem je nejvyhledávanějším a nejúspěšnějším v tomto jezdeckém odvětví.

Svaz chovatelů Shagya-araba v České republice byl založen v roce 1993 a 14. května 1994 se stala Česká republika členskou zemí mezinárodního svazu ISG.

Cílem práce proto bylo vytvořit přehled o vývoji stavu jednotlivých kategorií Shagya-araba od doby založení plemenné knihy a zmapovat účast a výsledky hodnocení koní na přehlídkách. Zpracovat přehled o frekvencích výskytu jednotlivých základních barev a zpracovat informace o sportovním uplatnění Shagya-araba a vyhodnotit změny v počtu hřebců zařazených do plemenitby.

Zpracovat základní charakteristiku současné populace chovných klisen narozených na území České republiky, na základě údajů zapsaných v plemenných knihách

Porovnání základních tělesných rozměrů (KVP, KVH, OHR, OHol) současné populace se základními mírami zakládajících klisen chovu v České republice

Porovnání základních tělesných rozměrů (KVP, KVH, OHR, OHol) jednotlivých rodin současné populace mezi sebou.

Porovnání výsledků z Národních přehlídek u umístěných koní v jednotlivých kategoriích od roku 2002 do roku 2007.

4. Materiál a metodika

4.1. Materiál

Podkladový materiál byl získán z chovatelské evidence Svazu chovatelů Shagya-araba České republiky, z katalogů a výsledků posuzování koní plemene Shagya-arab na přehlídkách, vlastním pozorováním a ze seznamu hřebců působících v plemenitbě.

Ke zpracování byla využita data z Plemenných knih čistokrevných arabských koní Shagya-arab Česká republika (svazek I a II). Jedná se o rok narození, základní tělesné míry (kohoutková výška pásková, kohoutková výška hůlková, obvod hrudníku a obvod holeně), bodové ohodnocení, zbarvení srsti, příslušnost k rodině a linii, jméno chovatele a majitele u klisen zapsaných ve všech oddílech PK a plemenných hřebců plemene Shagya-arab.

Byl sledován vývoj chovu za dobu existence plemenné knihy od roku 1993 a celkem byly vyhodnoceny údaje 554 koní, kteří se zúčastnili přehlídek od r 1993 do roku 2007. Zvláštní pozornost byla věnována bodovému hodnocení koní, kteří se zúčastnili přehlídek v letech 2003 až 2007 a do sledování bylo zařazeno 153 koní. Samostatně byl sledován vývoj počtu a kvality plemenných hřebců za období 2002 až 2008.

4.2. Sledované ukazatele

U sledovaných koní byla zaznamenána a vyhodnocena následující kritéria:

Jméno

Věk

Původ

Tělesné rozměry

Příslušnost k rodině a linii

Zbarvení – základní barva

Umístění na přehlídce

Bodové ohodnocení za jednotlivé charakteristiky (typ, hlava, krk, stavba těla, končetiny, krok, klus) u umístěných koní

Počet potomků po hřebcích ve sledovaných letech

Výkonnost

4.3. Metodika zpracování

Podkladové údaje byly zpracovány s využitím programového vybavení Excel a Statistica a u jednotlivých ukazatelů byly zjištěny základní statistické charakteristiky a ověřena významnost rozdílů mezi skupinami na hladinách významnosti P:

$P \leq 0,05$ jako statisticky pravděpodobně významné

$P \leq 0,01$ jako statisticky významné

$P \leq 0,001$ jako statisticky vysoce významné

Pro výpočty základních statistických údajů jsem použila tyto vzorce:

- **aritmetický průměr**
$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i + X)}{n}$$

Nejčastěji používaná střední hodnota kvantitativního statistického znaku, charakterizující střed polohy rozdělení jeho hodnot.

x_i = jednotlivé hodnoty sledovaného znaku

n = počet koní v souboru sledovaného znaku

- **směrodatná odchylka**
$$S_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i + X)^2}{n}}$$

Udává nám střední stupeň kolísání hodnot znaku x_i od průměru ve stejných jednotkách, v jakých je uveden sledovaný znak.

- **variace koeficient**
$$V = \frac{S_x}{\bar{X}} * 100$$

Nejznámější míra relativity. Je to bezrozměrné číslo, jehož stonásobek udává variabilitu v procentech. Podle velmi hrubého pravidla, variace koeficient vyšší než 50% je znakem značné nesourodosti statistického souboru.

- **medián** – číslo, které leží uprostřed souboru čísel, uspořádaných podle velikosti. Polovina čísel souboru má hodnotu větší nebo rovnu mediánu, polovina čísel hodnotu menší nebo rovnu mediánu. Je-li v souboru sudý počet hodnot, medián se vypočítá jako aritmetický průměr dvou prostředních.

- **modus** – číslo, které udává nejčastěji se vyskytující hodnotu v souboru.

- **max** – výsledkem této funkce je maximální hodnota souboru

- **min** – výsledkem této funkce je minimální hodnota souboru

5. Výsledky a diskuze

5.1. Mezinárodně uznávané plemenné klisny

Shagya-arab se v ČR chová na základě 13 rodin a 150 mezinárodně uznaných plemenných klisen (viz. tab. č. 1). Dvanáct rodin je založeno kmenovými klisnami rakousko–uherských hřebčínů, jedna rodina je původem z polského chovu (rodina 10). Rodina 5 v minulých letech zanikla.

Tab. č. 1.: Mezinárodně uznávané plemenné klisny.

Číslo Rodiny	Zakládající Klisna	Barva	Rok narození	Poznámka
1	40 Lady Sarah A1/1	Hd.	1850	Anglie Imp.: 1855 Kisbér-Maď.
2	542 Magyar	Běl.	1790	hřebčín hraběte Zsigmond Andrassy
3	8 „volný chov Radovec“		1806	sedmihradská klisna
4	76 Bent El Arab db	Běl.	1880	Imp.1885 Bábolna/ Mihály Fadlallah el Hedad
6	Milordka	Běl.	1816	Slawuta-Chrestovka/ Roman Sanguszko
7	885 Moldavai		1785	c.k. hřebčín Cozmeni - Bukovina
8	97 „volný chov Radovec“	Vran.	1800	c.k. hřebčín Mezöhegyes
9	74 Tifle db	Ryz.	1810	Imp. 1816 Bábolna
10	Kadisza Mloda		1902	Podhajczyki - Polsko
11	592 Gratiosa		1803	hřebčín Mezöhegyes
12	155 Barbarino IX	Běl.	1822	Hadovec
13	163 Faride db		1828	Imp. 1836 Bábolna
14	12 En Nazira db	Běl.	1899	Sýrie, imp. Borike – Jugoslávie

5.2. Linie hřebců

Všichni využívaní hřebci přísluší k akceptovaným liniím, a to Shagya db 1830, Koheilan Adjuzé db 1876, Siglavy Bagdady db 1895, O'Bajan db 1880, Jussuf ox 1869, Dahoman db 1846, Saklavi I db 1886 a Gamil El Kebir db 1870. V průběhu roku 2005 byl vyřazen zástupce linie Gazlan db 1840, hřebec 2744 Gazal I-CZ Alinea. Tato linie není dále v chovu zastoupena. Výjimka byla uznána dvěma arabským plnokrevným hřebcům. Po hřebci 219 Aleppo ox jsou registrovány 4 dcery a po hřebci 3595 Semiramis ox 2 dcery. Mezinárodně uznávaným uspořádáním se povoluje podíl max. 9 arabských plnokrevníků ve IV. generaci.

Výběrem a využíváním zařazených plemenů s nízkým podílem krve arabského plnokrevníka se stanovený cíl plní. Zápis hřebců do plemenné knihy se provádí na základě předvýběru, výběru a absolvování zkoušky výkonnosti. Výjimkou je zařazení rodokmenového hřebce s podmíněnou licencí na dva roky, a to nejvýše jednoho ročně. V roce 2005 byl vybrán hřebec 1075 Dahoman II-CZ Azrael z matky Azíza CZ-Sh-A-105 po otci významné linie O'Bajan db 1880. Vývoj krevních linií hřebců směřující na naše území podrobně zpracoval DLABOLA (2003).

Od počátku chovu Shagya-arabů v Čechách působilo v chovu 39 hřebců. Příslušeli k celkem jedenácti liniím (viz. tab. č.2.). Své zastoupení v ČR mají v posledních letech tyto: Shagya, Koheilan, Siglavy Bagdady, O'Bajan, Jussuf, Dahoman, Saklavi I, Gamil El Kebir a Gazlan-Gazal.

Tab.č.:2 Linie hřebců ovlivňující chov plemene Shagya Arab v České Republice:

1	Shagya	db	běl.	1830	imp. 1836	Bábolna
2	Koheilan	db	běl.	1876	imp. 1885	Bábolna
3	Siglavy Bagdady	db	běl.	1895	imp. 1902	Bábolna
4	O'Bajan	db	vran.	1880	imp. 1885	Bábolna
5	Gazlan – Gazal	db	běl.	1840	imp. 1882	Lipica
6	Jussuf	ox	hněd.	1869		Bábolna
7	Dahoman	db	hněd.	1846	imp. 1852	Bábolna
8	Hadban	db	běl.	1891	imp. 1897	Bábolna
9	Saklavi I	db	běl.	1886		Ruala
10	Gamil El Kebir	db	ryz.	1870	imp. 1880	Egypt
11	Kuhailan Afas	db	hněd.	1930	imp. 1931	Gumniska

V českém chovu Shagya-araba v roce 2008 působí 20 hřebců, kteří přísluší k těmto liniím:

- . Shagya
- . Koheilan
- . O'Bajan
- . Siglavy Bagdady
- . Jussuf
- . Dahoman
- . Saklavi I
- . Gamil El Kebir.

5.3. Početní stavy koní

V období počínaje rokem 1993 do 31. 12. 2002 bylo v České republice zapsáno 100 mladých klisen do Plemenné knihy (DLABOLA 2004), viz tabulky 3-6. Chovným cílem je zachování čistokrevnosti plemene Shagya-arab na podkladě uznaných krevních linií hřebců a příslušnosti klisen k akceptovaným rodinám.

Tab.č.3.: Příslušnost registrovaných klisen ke krevní linii hřebců

Linie	Počet klisen	Linie	Počet klisen
Siglavy Bagdady	24	Hadban	4
Shagya	19	Jussuf	3
Koheilan	18	Dahoman	1
Gamil El Kebir	17	Gazal	1
O'Bajan	8	Kuhailan Zaid	1
Saklavi I	4	Celkem klisen	100

Mezinárodně uznávaným uspořádáním je zastoupení nejvýše devíti plnokrevných arabských koní ve IV. Generaci. Výběrem a využíváním zařazených plemeníků s nízkým podílem krve arabského plnokrevníka se stanovený cíl plní (DLABOLA 2007).

Tab.č.4.: Počet arabských plnokrevníků (ox.) ve IV. Generaci u 100 registrovaných klisen v období 1993 do 31. 12. 2002

počet ox.	u počtu klisen	Počet ox.	u počtu klisen
1	2	8	7
2	8	9	5
3	12	10	1
4	13	11	2
5	18	12	2
6	10	13	3
7	15	14	2

DUŠEK(1998) Konstatuje, že tělesná stavba se v praxi posuzuje zhodnocením tělesného rámce a jednotlivých tělesných tvarů a jejich celková souměrnost a to vše z hledem k plemennému standartu. Při hodnocení se přihlíží k naměřeným tělesným rozměrům .

MARŠÁLEK-ZEDNÍKOVÁ (1997) poukazují na to, že v posledních letech se uplatňuje v chovu koní metoda lineárního popisu exteriéru. Hlavní význam této metody je v možnosti počítačového zpracování zjištěných údajů a tím objektivnější a přesnější možnosti prezentování hodnocení exteriéru koní.

Tab.č.5.: Tělesné rozměry 100 registrovaných klisen v období 1993 do 31. 12. 2002

Kohoutková výška pásková		Kohoutková výška hůlková	Obvod hrudi	Obvod holeně
Cíl		min. 150 cm		min. 18 cm
Dosaženo	162,9 cm	154,3 cm	182,1 cm	18,8 cm

Hodnocení exteriéru má v chovu většiny druhů hospodářských zvířat mimořádný význam. U mnohých je buď přímo rozhodujícím selekčním kriteriem, nebo patří mezi limitní výběrová kritéria při zařazování hodnocených jedinců do chovu(DUŠEK 1981)

Při posouzení exteriéru se hodnotí tělesný celek zvířete, jeho anatomická stavba, fyziologická funkce orgánů a psychický stav zvířete – pokud lze tyto ukazatele vůbec zevním posouzením hodnotit(MARŠÁLEK, ZEDNÍKOVÁ, 2000).

Tab.č.6.: Ohodnocení registrovaných klisen počtem bodů

8 klisen bylo hodnoceno méně jak 7,1 bodů
74 klisen bylo hodnoceno 7,01 až 7,99 bodů
18 klisen bylo hodnoceno výše jak 8,00 body

Ušlechtilý arabský kůň většího rámce je další cíl chovu. Naplňuje se dosažením požadovaných tělesných rozměrů. Doplnujícím ukazatelem je výše bodového ohodnocení a jejich barva.

K 30.červnu 2007 je v ČR evidováno 194 plemenných klisen, 98 mladých klisen a 287 nelicentovaných hřebců, valachů a mladých hřebců. Celkem je tedy na území České republiky evidováno 601 koní plemene Shagya-arab.

Tyto fakta jsou dokonalým naplněním přání Tibora von Pettkó Szandtnera, ředitele Bábolny v letech 1932 – 1942: „Staré osvědčené krevní linie musíme opatrovat s velkou pečlivostí a věrností, neboť jsou nenahraditelné“.

Stavy mladých klisen a plemenných klisen podle příslušnosti k rodinám na území České republiky ke dni 31. prosince 2004 jsou patrné z tabulky č.7. Pokud ji porovnáme s tabulkou č.8.: Stavy mladých klisen a plemenných klisen podle příslušnosti k rodinám na území České republiky ke dni 30.června 2007 zjistíme, že nejvyšší nárůst klisen byl u rodiny č.6(Milordka 1816 Slawuta) a to 7 klisen. Další výrazný nárůst byl zaznamenán u rodiny č.1(40 Lady Sarah 1850) 5 klisen a u rodiny č.7(885 Moldvai 1785) taktéž 5 klisen. Stejný počet klisen v obou letech byl zaznamenán u rodiny č.9(74 Tifle db 1810) a u rodiny č. 14(12 En Nasira db 1899). Rodina č. 12.(155 Barbarino IX 1822) jako jediná ze sledovaných rodin dosáhla úbytku a o 3 klisny. Celkově se zvýšil počet klisen o 30 a to z původních 249 v roce 2004 na 279 v roce 2007.

V roce 2004 byla nejvíce obsazenou kategorií kategorie klisen 8-11 let a to 61 klisnami, těsně ji následovala kategorie 4-7 let se 60 klisnami. V roce 2007 byla naopak nejvíce obsazena kategorie 4-7 let a to 78 klisnami. Nejméně klisen bylo v kategorii 1 leté. V roce 2004 i 2007 shodně po 20 klisnách a v roce 2007 bylo 20 klisen ještě v kategorii 3 leté.

Alarmující je stav u rodiny 3 a rodiny 14, kde ve sledovaném období nebyla zaznamenána jediná mladá klisna ve věku 1-3 roky a u rodiny 3 ani v kategorii 4-7 letých nebyla žádná klisna. Tyto rodiny mají jen velmi malý počet plemenných klisen. V roce 2007 byly u rodiny 3 zaznamenány pouze 4 klisny a u rodiny 14 pouze 2 klisny. pokud nedojde k narození mladých klisen, je nebezpečí, že tyto rodiny v českém chovu zaniknou.

Tab. č.:7 : Stav mladých klisen a plemenných klisen podle příslušnosti k rodinám na území České republiky ke dni 31.prosince 2004

Rodina č.	1leté	2leté	3leté	4-7 leté	8-11 leté	12-16 leté	17leté	Celkem
1 40 Lady Sarah 1850	5	3	7	10	11	5	5	46
2 542 Magyar 1790	-	-	4	6	7	5	5	27
3 8“volný chov R“1806	-	-	-	-	2	1	-	3
4 76 Bent el Arab db 1880	1	-	1	4	2	-	2	10
6 Milordka 1816 Slawuta	4	3	2	9	7	5	6	36
7 885 Moldvai 1785	-	2	6	9	7	4	2	30
8 97“volný chov R“ 1800	2	1	2	3	3	1	1	13
9 74 Tifle db 1810	1	1	-	1	1	1	1	6
10 Kadisza Mloda 1902	2	1	1	4	3	3	-	14
11 592 Gratiosa 1803	-	-	-	5	3	1	1	10
12 155 Barbarino IX 1822	3	3	7	6	10	6	3	38
13 163 Faride db 1828	2	-	-	2	5	2	3	14
14 12 En Nasira db 1899	-	-	-	1	-	1	-	2
Celkem	20	14	30	60	61	35	29	249

Tab.č.: 8 Stavby mladých klisen a plemenných klisen podle příslušnosti k rodinám na území České republiky ke dni 30.června 2007

Rodina č.	1leté	2leté	3leté	4-7 leté	8-11 leté	12-16 leté	17leté	Celkem
1 40 Lady Sarah 1850	3	3	5	15	13	5	7	51
2 542 Magyar 1790	1	-	-	8	8	5	7	29
3 8“volný chov R“1806	-	-	-	-	1	3	-	4
4 76 Bent el Arab db 1880	1	1	1	3	2	2	1	11
6 Milordka 1816 Slawuta	5	4	4	10	9	6	5	43
7 885 Moldvai 1785	3	4	-	12	6	8	2	35
8 97“volný chov R“ 1800	2	2	2	6	2	2	1	17
9 74 Tifle db 1810	-	-	1	2	1	-	2	6
10 Kadisza Mloda 1902	1	1	2	6	5	1	2	18
11 592 Gratiosa 1803	2	-	-	3	4	1	1	11
12 155 Barbarino IX 1822	1	2	3	12	10	7	6	41
13 163 Faride db 1828	-	-	2	1	3	4	1	11
14 12 En Nasira db 1899	-	-	-	-	1	1	-	2
Celkem	20	17	20	78	65	44	35	279

Početní stavy koní plemene Shagya-arab v jednotlivých letech uvádí tabulka č.9. Stav je uváděn vždy k 31.12 příslušného roku. Z tabulky je patrný nárůst počtu koní ve všech kategoriích. Největší nárůst byl zaznamenán u celkového počtu koní, jejichž počet stoupl od roku 1994 do roku 2007 o 437 koní. Pro chov Shagya-araba je velmi příznivý stále stoupající počet plemenných koní. U plemenných klisen byl nárůst v letech 1994 až 2007 o 124 klisen a u plemenných hřebců o 16 hřebců. Tento nárůst v počtu koní je velmi důležitý pro další rozvoj plemene.

Tab.č.: 9 Stav koní plemene Shagya-arab v jednotlivých letech

Stav k 31.12	Plemenné klisny	Plemenní hřebci	Mladé klisny	Ostatní hřebci, valaši, nezapsané klisny	Celkem koní
1994	70	6	20	68	164
1995	81	7	35	77	200
1996	87	7	42	99	235
1997	95	8	46	109	258
1998	102	10	54	111	277
1999	117	13	60	152	342
2000	124	13	56	180	373
2001	134	13	67	183	397
2002	140	13	92	212	457
2003	159	18	87	248	512
2004	165	16	101	261	543
2005	175	17	89	291	572
2006	187	19	92	293	591
2007	194	22	98	287	601

5.4. Hlavní tělesné rozměry

U klisen zařazených do plemenné knihy jsme porovnávali 4 základní tělesné rozměry zjištěné při zápisu klisen do plemenné knihy a to kohoutkovou výšku páskovou(KVP), kohoutkovou výšku hůlkovou(KVH), obvod hrudi(OHr) a obvod holeně(OHol). Klisny jsme rozdělili do dvou skupin na klisny zakládající(Z) a klisny současné(S). Přehled klisen zakládajících je uveden v příloze v tabulce P1. Jedná se o soubor 58 klisen narozených v letech 1965-1997, většinou v Národním hřebčíně v Topolčiankách. Klisny současné (169 klisen) jsou již většinou narozené na území ČR a jejich přehled je uveden v příloze v tabulce č.2. V tabulce č.10 jsou uvedeny základní statistické charakteristiky a následně vyhodnoceny rozdíly mezi oběma skupinami.

U klisen současných byla ve všech ukazatelích zjištěna nižší průměrná hodnota oproti klisnám zakládajícím. Největší rozdíly mezi průměrnými hodnotami obou skupin jsou u obvodu hrudi a to o 3,06 cm. Hodnoty t-testu jsou téměř shodné u již zmíněných rozměrů, avšak nejvyšší statistická významnost byla zjištěna u obvodu holeně. U obvodu hrudi vyšla hodnota jako statisticky významná, ale u kohoutkové výšky páskové a kohoutkové výšky hůlkové již jen jako pravděpodobně významná.

U shagya-arabů je chovným cílem podle Řádu plemenné knihy(1996), aby u klisen dosahovala kohoutková výška hůlková 150-160 cm a obvod holeně minimálně 18 cm. Z tabulky vidíme, že sledovaná skupina Shagya-arabů kladené požadavky splňuje.

Dále si můžeme povšimnout vysoké hodnoty směrodatné odchylky u rozměru obvodu hrudi, která je u klisen zakládajících 7,11 a u klisen současných 10,24. Tyto vysoké hodnoty ovlivňuje variační rozpětí, které je u klisen zakládajících 33 cm a u klisen současných 20 cm.

Z hodnot variačního koeficientu je zřejmé, že skupina klisen současných je nejméně vyrovnaná u rozměru obvodu hrudi(5,63). Další vyšší hodnota je u obvodu holeně (3,75). Nejvíce vyrovnaná je skupina klisen současných u kohoutkové výšky hůlkové(2,38). Z výsledků je patrné, že skupina klisen zakládajících je více vyrovnaná a méně se odchylují zjištěné hodnoty, než u skupiny klisen současných.

Tab. č.: 10 Sledované tělesné rozměry u klisen zakládajících a klisen současných

ukazatel		n	x	S _x	v%	X _{min}	X _{max}	t-test
KVP	Z	58	162,98	3,96	2,39	150	170	0,320
	S	169	162,63	4,06	2,49	150	174	
KVH	Z	58	154,09	3,46	2,25	141	160	0,258
	S	169	153,80	3,67	2,38	141	164	
Ohr	Z	58	184,87	7,11	3,84	165	198	4,214 *
	S	169	181,81	10,24	5,63	183	203	
Ohol	Z	58	19,06	0,72	3,76	17	20,6	7,503 **
	S	169	18,76	0,70	3,75	16	20,5	

5.5. Hlavní tělesné rozměry u klisen současných

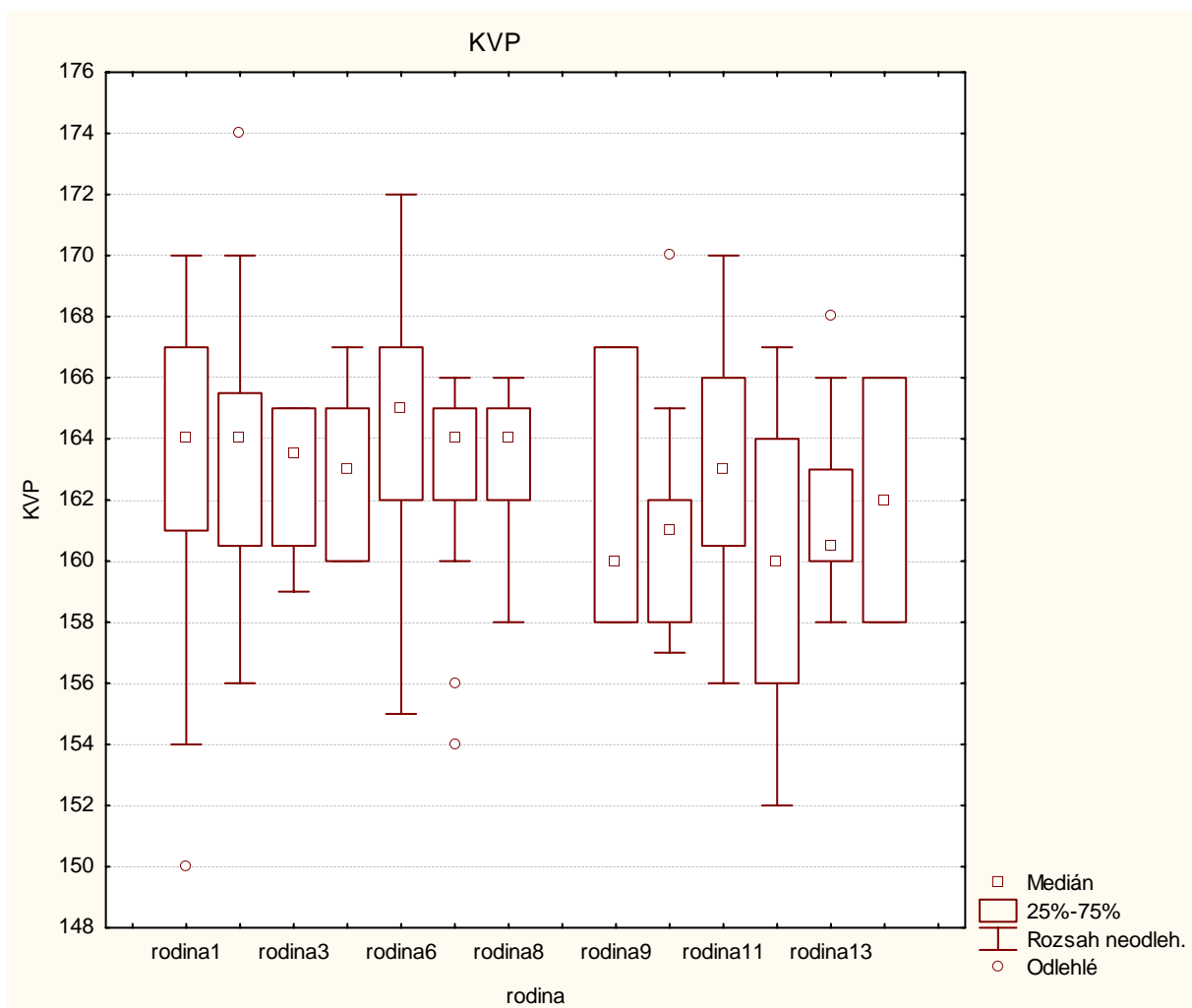
Základní tělesné míry klisen byly měřeny při zápisu klisen do plemenných knih. Jejich přehled je uveden v příloze v tabulce č.P2. Klisny byly rozděleny do souborů dle příslušnosti k rodině a byly zjišťovány základní statistické charakteristiky a tím i rozdíly mezi jednotlivými rodinami (viz. tab. č.11-14). Kromě tělesných rozměrů je při zápisu do plemenné knihy udělováno též bodové hodnocení (viz. tab. 15)

Nejvyšší průměrná kohoutková výška pásková (tab. č. 11, graf č.1) byla naměřena u rodiny 6 a to 164,43cm, těsně ji následuje rodina 8 a rodina 2 se shodnou průměrnou kohoutkovou výškou páskovou 163,25 cm. Naopak jako nejnižší se jeví rodina 12, u které průměrná kohoutková výška pásková jako u jediné nedosáhla 160 cm, ale pouze 159,90 cm . Z hodnot variačního koeficientu je zřejmé, že skupina klisen je téměř vyrovnaná. Nejvyšší variační koeficient (2,84) je u rodiny 1, stejně tak i směrodatná odchylka (4,64), kterou ovlivňuje variační rozpětí 20cm.

Tab.č.11 Kohoutková výška pásková u klisen současných

Ukazatel	n	X	Sx	v%	Xmin	Xmax	F
rodina 1	30	163,20	4,64	2,84	150	170	0,921
rodina 2	20	163,25	4,29	2,63	156	174	
rodina3	4	162,75	2,49	1,53	159	165	
rodina 4	9	162,89	2,42	1,49	160	167	
rodina 6	23	164,43	3,59	2,18	155	172	
rodina7	21	162,67	3,00	1,84	154	166	
rodina8	8	163,25	2,49	1,52	158	166	
rodina 9	3	161,67	3,86	2,39	158	167	
rodina 10	10	161,30	3,77	2,34	157	170	
rodina 11	8	163,13	4,20	2,57	156	170	
rodina 12	21	159,90	4,49	2,81	152	167	
rodina 13	10	161,70	3,00	1,86	158	168	
rodina 14	2	162,00	4,00	2,47	158	166	

Graf č.1.: ..Graf ukazatele KVP u jednotlivých porovnávaných rodin koní s vyznačením statistických charakteristik mediánu, horního a dolního kvartilu a rozpětí hodnot.

Sledujeme-li minimální hodnotu KVH, která je limitující pro plemenný standard, zjistíme, že celkem 15 klisen nespĺňuje požadovanou minimální hodnotu pro KVH (150cm).

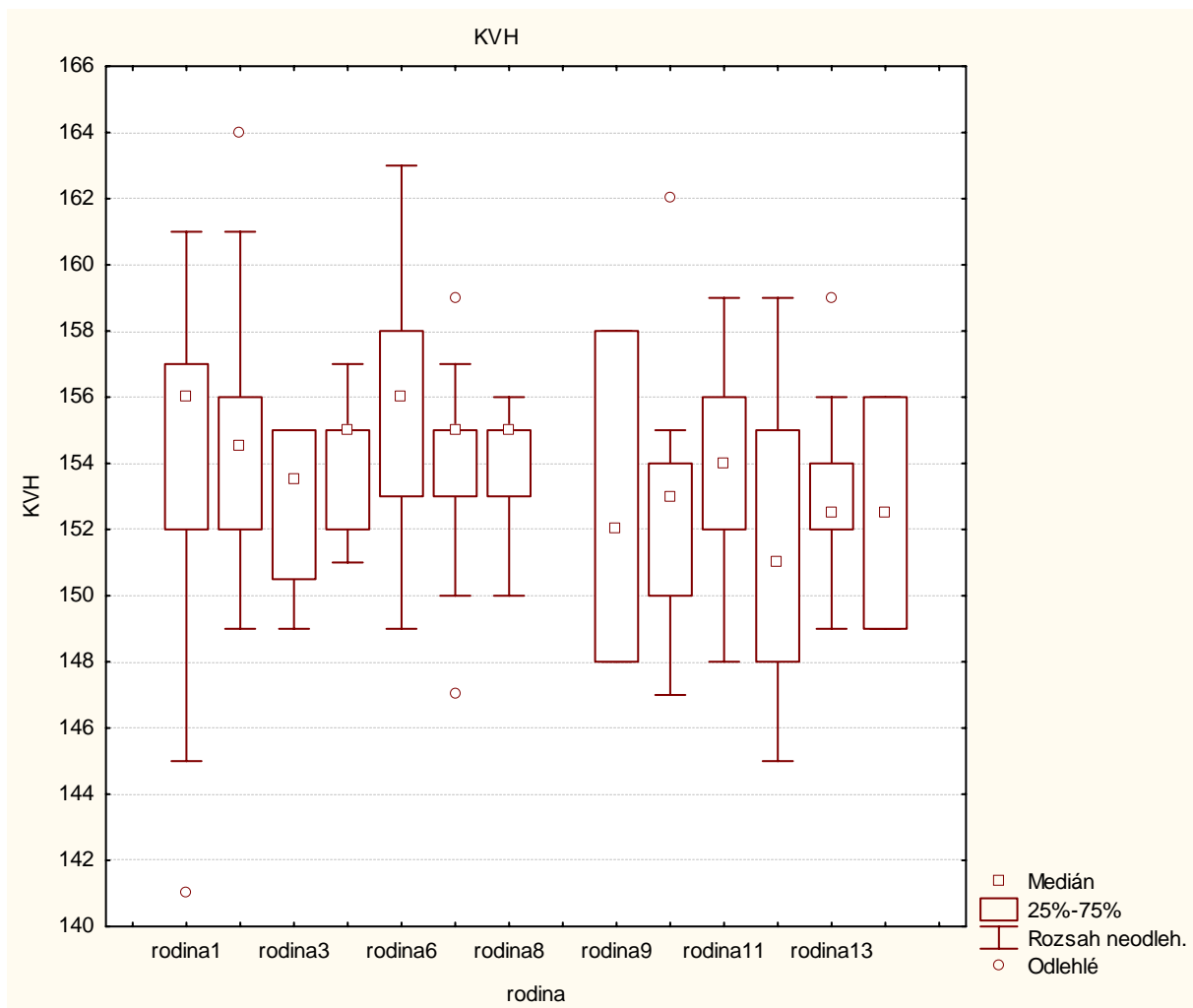
Jsou to klisny: Wasia CZ-Sh-A-156, Hakima ZC-1253, Poljana CZ-Sh-A-141, Kasandra 1-1119, Touha CZ-A-108, Kráska CZ-Sh-A-179, Thin Lizzy CZ-Sh-A- 173, Shirley CZ-h-A-126, Šipka CZ-Sh-A-118, Lulu Min Gracie CZ-Sh-A-164, Šipka CZ-Sh-A-92, Šalvej CZ-Sh A-106, Širin CZ-Sh-A-162, Sabra CZ-Sh-A-187 a Lusika CZ-Sh-A-

103. Nejnižší KVH 145 cm je zapsána u klisny Wasia CZ-Sh-A-156. Naopak klisny Bint Watani CZ-Sh-A-137, Wanatka CZ-Sh-A-134, Hazíra CZ-Sh-A-158, Hasira CZ-Sh-A-149, Bornea CZ-Sh-A-180 dosáhly hodnoty 160 cm a více. Maximální zapsaná hodnota 164 cm je u klisny Hasira CZ-Sh-A-149.

Tab.č.12: Kohoutková výška hůlková u klisen současných

Ukazatel	n	X	sx	v%	Xmin	Xmax	F
rodina 1	30	154,20	4,41	2,86	141	161	1,311
rodina 2	20	154,60	3,71	2,40	149	164	
rodina3	4	152,75	2,49	1,63	149	155	
rodina 4	9	154,00	1,94	1,26	151	157	
rodina 6	23	155,61	3,16	2,03	149	163	
rodina7	21	153,86	2,62	1,71	147	159	
rodina8	8	154,00	1,87	1,21	150	156	
rodina 9	3	152,67	4,11	2,69	148	158	
rodina 10	10	152,90	3,75	2,45	147	162	
rodina 11	8	153,88	3,26	2,12	148	159	
rodina 12	21	151,52	4,11	2,71	145	159	
rodina 13	10	153,10	2,62	1,71	149	159	
rodina 14	2	152,50	3,50	2,30	149	156	

Graf č.2.:Graf ukazatele KVH u jednotlivých porovnávaných rodin koní s vyznačením statistických charakteristik mediánu, horního a dolního kvartilu a rozpětí hodnot.

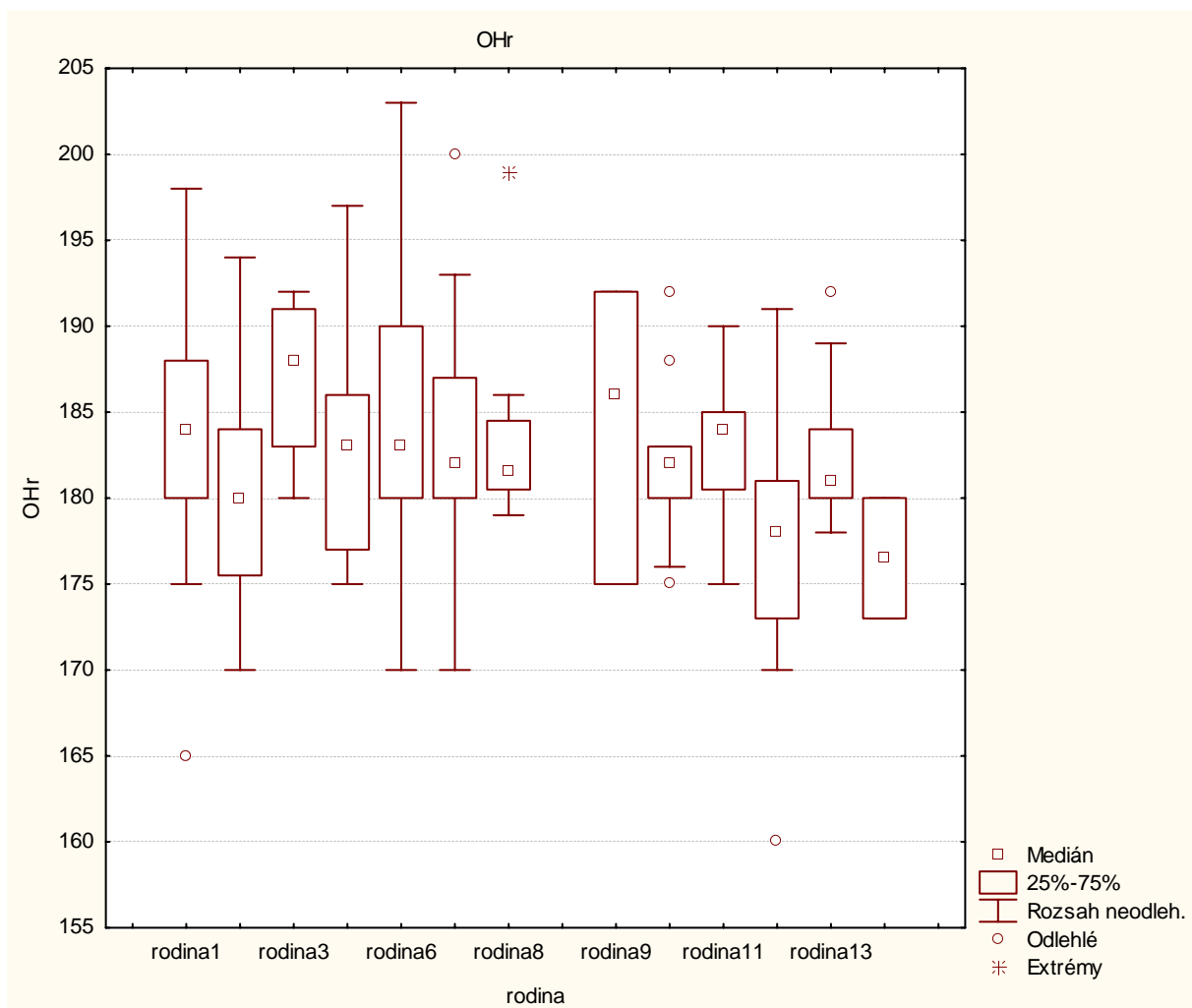

Z tabulky č. 13 je patrné, že nejvyšší obvod hrudi 187 cm byl dosažen u rodiny č.3. Dále si můžeme povšimnout vysoké hodnoty směrodatné odchylky, která je 7,44 u rodiny č.12. Tyto hodnoty ovlivňuje variační rozpětí, které je 31 cm. Z hodnot variačního koeficientu je zřejmé, že nejméně vyrovnaná rodina je taktéž rodina č. 12. Naopak nejvíce vyrovnanou je rodina č. 14, kde variační koeficient je 1,98. Vysoký variační koeficient může být ovlivněn výživným stavem zvířat.

Tab.č.13.: Obvod hrudi u klisen současných

Ukazatel	N	X	Sx	v%	Xmin	Xmax	F
rodina 1	30	183,43	7,11	3,88	165	198	1,671
rodina 2	20	180,30	6,21	3,44	170	194	
rodina3	4	187,00	4,58	2,45	180	192	
rodina 4	9	182,89	6,38	3,49	175	197	
rodina 6	23	185,09	7,24	3,91	170	203	
rodina7	21	182,95	6,37	3,48	170	200	
rodina8	8	183,88	6,05	3,29	179	199	
rodina 9	3	184,33	7,04	3,82	175	192	
rodina 10	10	182,10	4,81	2,64	175	192	
rodina 11	8	183,00	4,33	2,37	175	190	
rodina 12	21	177,95	7,44	4,18	160	191	
rodina 13	10	182,50	4,41	2,42	178	192	
rodina 14	2	176,50	3,50	1,98	173	180	

Graf č.3.:Graf ukazatele OHr u jednotlivých porovnávaných rodin koní s vyznačením statistických charakteristik mediánu, horního a dolního kvartilu a rozpětí hodnot.

Minimální hodnoty pro OHol (18 cm) nedosáhly při zápisu tyto klisny: Heba ZC-1223, Harfa CZ-Sh-A-188, Isabel CZ-A-109, Nela JM-4523, Arri JM-4522, Šipka CZ-Sh-A-118, Šalvej CZ-Sh-A-106, Širin CZ-Sh-A-162, Ahiba CZ-Sh-A-73. Nejmenší OHol 16 cm je zapsán u klisny Šipka CZ-Sh-A-118. 20 cm a více dosáhlo při zápisu do PK 6 klisen: Wasia CZ-Sh-A-156, Wanatka CZ-Sh-A-134, Hazíra CZ-Sh-A-158, Hasira CZ-Sh-A-149, Slávka CZ-Sh-A-153, Karolína CZ-Sh-A-123. Největší hodnota 20,5 cm je zaznamenána u klisny Slávka CZ-Sh-A-153.

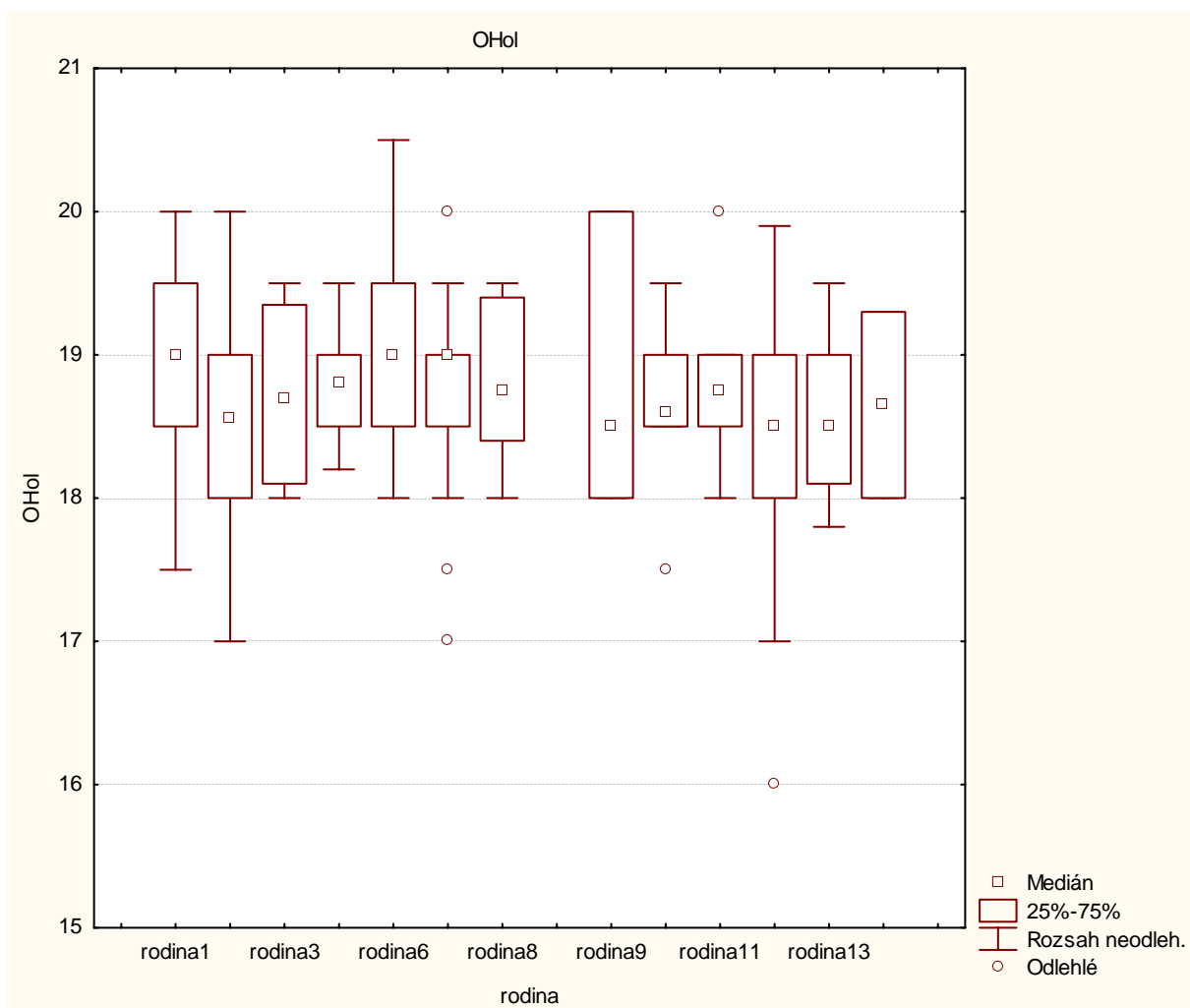
Průměrný obvod holeně je u všech rodin téměř vyrovnaný. Průměrných 19 cm však dosáhla pouze rodina č. 6. Nejvyšší variační koeficient byl zjištěn u rodiny č. 12, kde ovšem byla naměřena nejnižší hodnota obvodu holeně, ze všech rodin a to pouhých 16 cm. Z variačního koeficientu, který nikde nepřesahuje 5,5, lze soudit, že se jedná o velmi vyrovnaný soubor.

Průměrná hodnota obvodu holeně vypočtena ze všech naměřených hodnot u jednotlivých rodin vždy převyšuje požadovanou minimální hodnotu pro zápis do plemenné knihy (18cm). U rodiny 1 a 6 tato hodnota převyšuje i průměrnou hodnotu popsanou DLABOULOU (2004) u sta klisen zapsaných do PK v letech 1993 – 2002, která je 18,8 cm. Vyšší průměrnou hodnotu holeně (19,48) zjistila ŠKARDOVÁ (2001) při terénním měření 25 klisen. MICHÁLKOVÁ (2002) zjistila průměrnou hodnotu 19,67 u 9 klisen.

Tab.č.14: Obvod holeně u klisen současných

Ukazatel	n	X	Sx	v%	Xmin	Xmax	F
rodina 1	30	18,93	0,69	3,62	17,5	20	0,919
rodina 2	20	18,60	0,70	3,74	17	20	
rodina3	4	18,73	0,64	3,41	18	19,5	
rodina 4	9	18,86	0,42	2,22	18,2	19,5	
rodina 6	23	19,00	0,69	3,64	18	20,5	
rodina7	21	18,77	0,67	3,55	17	20	
rodina8	8	18,83	0,54	2,87	18	19,5	
rodina 9	3	18,83	0,85	4,51	18	20	
rodina 10	10	18,65	0,49	2,63	17,5	19,5	
rodina 11	8	18,81	0,56	2,95	18	20	
rodina 12	21	18,45	0,93	5,05	16	19,9	
rodina 13	10	18,59	0,51	2,77	17,8	19,5	
rodina 14	2	18,65	0,65	3,49	18	19,3	

Graf č.4.:Graf ukazatele OHol u jednotlivých porovnávaných rodin koní s vyznačením statistických charakteristik mediánu, horního a dolního kvartilu a rozpětí hodnot.

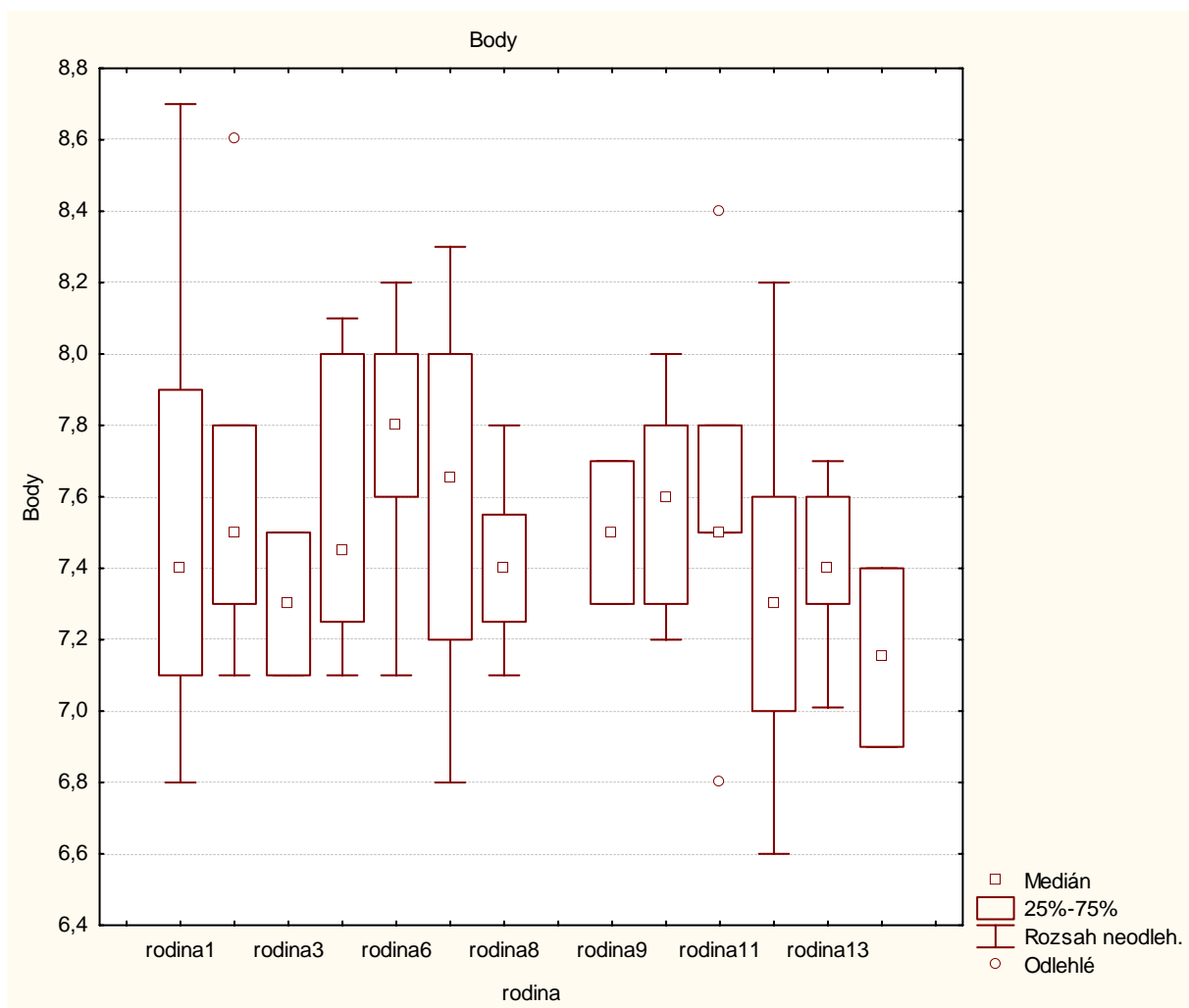
Bodové hodnocení je vždy velmi subjektivní a ovlivněné lidským faktorem. Dříve se k bodovému hodnocení ještě přidávala třída E(Elite) za 8,1-9 bodů, I za 7,1-8 bodů, II za 6,1-7 bodů. Dnes se již řazení do tříd nepoužívá.

Tabulka č.15 dokládá, že s průměrně nejnižším hodnocením byla zapsána do plemenné knihy rodina 14 s průměrnou známkou 7,15. Nejvyšší průměrná známka byla u rodiny 6, kde bodový průměr dosáhl 7,74 bodů. Jako nejvyrovnanější se jeví rodina 3, což dokládá směrodatná odchylka 0,16 a velmi nízký variační koeficient 2,24. Nejvyšší variační koeficient 6,11 byl dosažen u rodiny 1, což bylo způsobeno velkým variačním rozpětím 1,9 bodu. Vše dokládá i graf č.5

Tab.č.15.: Bodové ohodnocení klisen současných při zápisu do plemenné knihy

Ukazatel	n	X	Sx	v%	Xmin	Xmax	F
rodina 1	30	7,48	0,46	6,11	6,8	8,7	1,6412
rodina 2	20	7,53	0,34	4,58	7,1	8,6	
rodina3	4	7,30	0,16	2,24	7,1	7,5	
rodina 4	9	7,58	0,38	4,97	7,1	8,1	
rodina 6	23	7,74	0,32	4,15	7,1	8,2	
rodina7	21	7,59	0,43	5,65	6,8	8,3	
rodina8	8	7,41	0,21	2,82	7,1	7,8	
rodina 9	3	7,50	0,20	2,67	7,3	7,7	
rodina 10	10	7,58	0,28	3,66	7,2	8	
rodina 11	8	7,59	0,44	5,79	6,8	8,4	
rodina 12	21	7,30	0,40	5,42	6,6	8,2	
rodina 13	10	7,40	0,21	2,85	7,01	7,7	
rodina 14	2	7,15	0,25	3,50	6,9	7,4	

.Graf č.5.:Graf bodového hodnocení u jednotlivých porovnávaných rodin koní s vyznačením statistických charakteristik mediánu, horního a dolního kvartilu a rozpětí hodnot.

5.6. Zastoupení barev

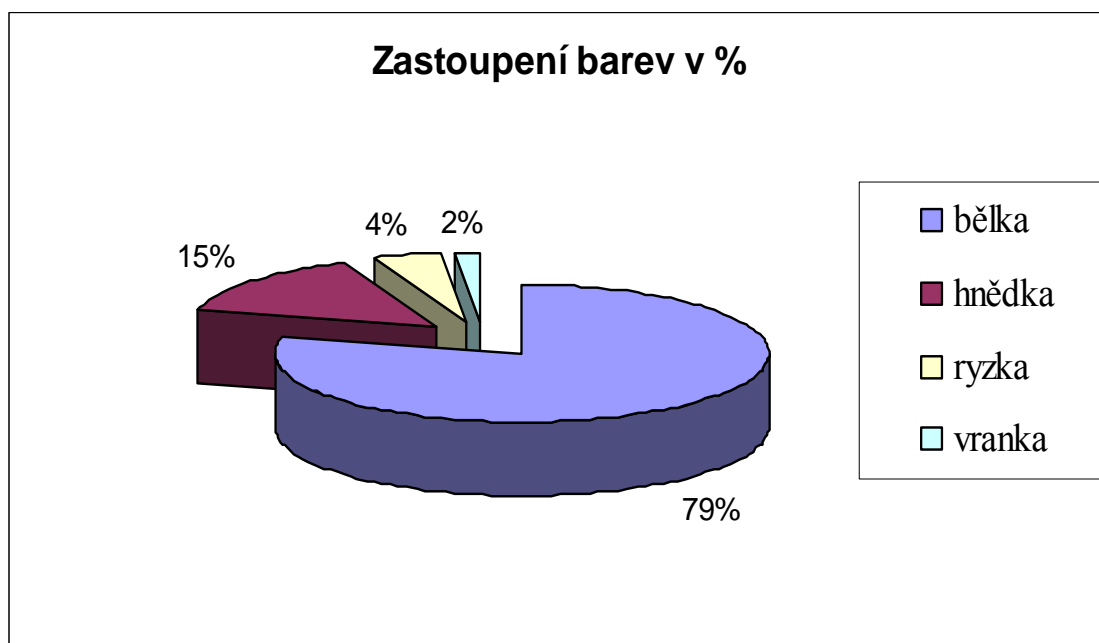
Plemenná kniha rozlišuje v případě bílé barvy jednotlivé varianty: smíšená bělka, šedá bělka, tečkovaná bělka a bělka. V případě, že všechny bílé varianty sloučíme pod jednoduše bílou, bude nejpočetnější tato kategorie a to se 195 jedinci (86%). V tabulce č.16 jsou uvedeny početní a procentuální stavy.

Přehlednější zobrazení udává graf č.1.

Tab.č.16.: Barevné zastoupení u klisen zapsaných do plemenné knihy Shagya-araba

základní barva	počet klisen	Procentuální podíl (%)
Bělka	179	79
Hnědka	34	15
Ryzka	10	4
Vranka	4	2
Klisy celkem	227	100

Graf č 6.: Barevné zastoupení u klisen zapsaných do plemenné knihy Shagya-araba

5.7. Plemenní hřebci

Všichni využívaní hřebci přísluší k akceptovaným liniím, a to Shagya db 1830, Koheilan Adjuze db 1876, Siglavy Bagdady db 1895, O'Bajan db 1880, Jussuf ox.1869, Gazlan db 1840, Dahoman db 1846, Saklavi I db 1886 a Gamil Kebir db 1870. Vyjímka byla uznána třem arabským plnokrevným hřebcům. Po hřebci 219 Aleppo ox. jsou registrovány 4 dcery a po hřebci 3595 Semiramis ox 2 dcery. Třetím akceptovaným arabským plnokrevným hřebcem je ve sportu (military) testovaný a úspěšný 2897 Shamir Ibn Ansanta Sinan ox. 1999 (DLABOLA 2007). Vývoj krevních linií hřebců směřující na naše území podrobně zpracoval Dlabola (2003).

Z tabulky č.17 je patrný nárůst počtu hřebců a největšího počtu plemenných hřebců v plemenitbě bylo dosaženo v roce 2007. Společně s počtem koní se zvyšuje i jejich průměrný věk, což může být způsobeno malým počtem zařazených mladých hřebců. Příslušnost k liniím je téměř konstantní, ale zvyšuje se příslušnost k rodinám, což je pozitivní a od roku 2008, kdy byla dosažena příslušnost k 12. rodinám, je možné konstatovat, že téměř každá rodina již má svého plemenného hřebce. Nejvíce dcer bylo zapsáno do plemenné knihy v roce 2006. Od této doby byl zaznamenán lehký pokles. Téměř konstantní zůstává i počet chovatelů, ale počet majitelů stoupl ve sledovaném období o 100%.

Tab.č.17.: Hřebci zařazení v plemenitbě

rok	N	prům. věk	příslušnost k liniím	příslušnost k rodinám	HPK	PK	ost.	počet majitelů	počet chovatelů
					počet dcer				
2002	12	9,41	8	8	16	7	25	9	11
2003	15	10,86	9	8	21	10	38	10	13
2004	17	10,05	9	11	24	10	45	10	12
2005	17	12,29	9	11	32	12	46	12	10
2006	17	13,11	8	10	42	15	41	13	12
2007	22	11,86	9	11	38	14	42	18	13
2008	20	12,6	9	12	37	14	35	18	13

5.8. Výstavy

Každým rokem se představuje nemalý počet koní všech věkových kategorií na národní přehlídce. Jsou hodnoceni odbornou komisí pozvanou ze zahraničí (DLABOLA, 2007). Koně jsou na přehlídce rozděleni do jednotlivých kategorií dle věku a pohlaví a to na mladé klisny a mladé koně ve věkových kategoriích 1. letí, 2. letí a 3. letí, dále pak na klisny plemenné v kategoriích 4-7 leté, 8-11. leté, 12-16. leté a 17. leté a na plemenné hřebce bez rozdílu věku.

Odborná hodnotící komise je tříčlenná a složená výhradně z cizinců. Bývá pravidlem, že alespoň jeden z komisařů je zástupcem ISG. Úkolem komise je posouzení sedmi znaků: typ, hlava, krk, stavba těla, končetiny, krok, klus. Výsledkem je hodnocení vyjádřené v bodech.

První Národní přehlídka byla uspořádána v roce 1994 a od té doby je již pořádána nepřetržitě každý rok.

Z tabulky č 16 je patrné, že nejvíce klisen se zúčastnilo národní přehlídce v roce 2002 a to 40 klisen, naopak nejmenší počet zúčastněných klisen byl v roce 1994 a to 16 klisen, což mohlo být způsobeno tím, že v roce 1994 byla uspořádána vůbec první národní přehlídka v České republice od vzniku Svazu chovatelů Shagya-araba v České republice. Pravidelně nejvíce zastupovaná kategorie je kategorie klisen dříve 4-7 letých od roku 2002 již jen 5-7 letých. Do roku 2002 se též hodnotila kategorie klisen nad 17 let, ale tato kategorie byla následně zrušena a nyní se osvědčené chovné klisny na 17 let odměňují.

Tab.č.18 Klisny zúčastněné na výstavách v letech 1994 - 2007

Věk klisen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	celkem
Rok výstavy																		
1994	16																	16
1995	1	3	5	5			5			4			3			26		
1996	4	2	4	7			2			3			5			27		
1997	3	2	3	3			3			4			5			23		
1998	8	4	2	6			4			3			3			30		
1999	5	5	3	3			2			0			4			22		
2000	3	3	4	7			2			2			2			23		
2001	1	2	2	11			3			5			2			26		
2002	5	2	4	7	12			6			2			2			40	
2003	6	3	2	6	4			3			4			0			28	
2004	2	4	5	4	5			6			0			0			26	
2005	6	2	8	7	6			4			3			0			36	
2006	3	4	3	8	7			5			1			0			31	
2007	0	5	1	2	8			4			3			0			23	

Hřebci jsou taktéž rozděleni dle věku (viz. Tab.č.17) a to na mladé hřebce do 5. let a na hřebce plemenné, to jest starší šesti let a zařazené v plemenitbě.

Zápis hřebců do plemenné knihy se dle DLABOLY(2007) provádí na základě předvýběru, výběru, a absolvování zkoušky výkonnosti. Vyjímkou je zařazení vybraného hřebce s podmíněnou licencí na dva roky, a to nejvýše jednoho ročně. V roce 2005 byl vybrán hřebec 1075 Dahoman II-CZ Azrael z matky Azíza CZ-Sh-A-105 po 507 O'Bajan I-CZ-Basco. V roce 2006 hřebec 2945 Gazal II-CZ Wizard z matky Koheilan Watana CZ-Sh-A-165 po 225 Koheilan III-CZ.

Z tabulky č.17 je patrné, že nejvíce hřebců se zúčastnilo přehlídky v roce 2005 v celkovém počtu 18 hřebců. Nejvíce plemenných hřebců a to 6, bylo k vidění na výstavě

v roce 2002. Průměrný počet plemenných hřebců na přehlídkách je 3, což je v poměru s počtem hřebců v plemenitbě velmi nízké číslo.

Tab.č.19: Hřebci zúčastnění na výstavách

Věk hřebců	1	2	3	4	5	Plemenní	Celkem
Rok výstavy							
1994	4					4	8
1995	2					2	4
1996	6	2	2			3	13
1997	3	4	1			3	11
1998	1	4	5	1		2	13
1999	2	1	1	3		3	10
2000	3	4	2	2		3	14
2001	2	1	2			2	7
2002	5	1	1	4		6	17
2003	4	1	2	4		4	15
2004	1	3	3	4		2	13
2005	1	3	7	4		3	18
2006	3	2	3	3		2	13
2007		2	2	2		5	11

V souhrnných tabulkách č.20-31 jsou zaznamenány průměrná bodová hodnocení jednotlivých kategorií umístěných koní na výstavách v období 2003-2007. Bodová hodnocení v jednotlivých letech jsou velmi vyrovnaná, což svědčí o vysoké kvalitě vystavovaných koní, ale zároveň i o profesionalitě hodnotící komise.

Nejmenší zájem z řad vystavovatelů se zdá být o kategorii Mladých hřebců jednoletých, kde za posledních pět let bylo vystaveno pouze 8 mladých hřebců. Naopak nejvíce obsazovaná kategorie je kategorie plemenných klisen pěti až sedmiletých a plemenných klisen osm až jedenáctiletých. U těchto dvou kategorií se ve sledovaném období, jako u jediných, vždy výstav zúčastnili minimálně tři klisny a bylo tedy možné zahrnout do výsledků plný možný počet, to jest 15 koní za sledované období. V ostatních kategoriích se již výsledný počet koní liší.

Nejvyšší průměrné bodové ohodnocení u umístěných koní bylo dosaženo v roce 2006 u kategorie plemenných klisen osmi až jedenáctiletých, kde byla udělena průměrná celková známka 63,44 bodů. Nadprůměrně vysokými známkami byl ohodnocen typ(9,78 bodů), krk a tělo(9,33 bodů) a hlava (9,22 bodů), což znamená, že komise musela v několika případech udělit nejvyšší možnou známku 10 bodů.

Tradičně nejnižší průměrné známky jsou udělovány v kategoriích mladých koní. Vliv na to má jistě skutečnost, že jde o koně, kteří ještě neukončili svůj ontogenetický vývoj.

Tab.č 20 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Mladí hřebci jednoletí

MH1									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	7,33	7,44	7,00	7,11	6,78	6,89	6,89	49,44
2004	1	6,00	6,00	6,67	6,67	6,00	7,00	7,33	45,67
2005	1	7,00	7,33	6,00	6,00	7,00	6,00	7,00	46,33
2006	3	7,33	7,33	7,22	7,00	7,11	7,56	6,89	50,44
Celkem	8	6,92	7,03	6,72	6,69	6,72	6,86	7,03	47,97

*Tab. č.21.: Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie
Mladí hřebci dvouletí*

MH2									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	1	8,00	8,33	8,00	7,33	6,67	7,33	7,00	52,67
2004	3	7,11	7,11	6,67	6,78	6,67	7,11	7,56	49,00
2005	3	7,89	7,56	6,67	7,33	6,44	6,89	7,11	49,89
2006	2	8,33	7,67	7,67	8,00	7,00	7,33	6,50	52,50
2007	2	7,33	7,17	7,33	7,50	6,17	6,67	6,83	49,00
Celkem	11	7,73	7,57	7,27	7,39	6,59	7,07	7,00	50,61

*Tab.č.: 22 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie
Mladí hřebci tříletí*

MH3									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	2	6,50	7,33	7,00	6,67	6,33	6,50	6,67	47,00
2004	3	7,78	7,89	7,22	7,22	7,22	7,33	7,22	51,89
2005	3	7,67	7,67	7,44	8,00	7,00	7,67	7,78	53,22
2006	3	7,67	7,56	7,44	7,67	7,22	6,56	7,33	51,44
2007	2	7,17	6,67	6,83	7,00	6,67	6,83	6,67	47,83
Celkem	13	7,36	7,42	7,19	7,31	6,89	6,98	7,13	50,28

Tab.č.: 23 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Mladí hřebci čtyř a pětiletí

MH 4-5									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	8,44	8,44	8,00	8,00	6,67	6,44	7,00	53,00
2004	3	7,50	7,50	7,33	7,50	7,17	7,17	7,33	51,44
2005	3	7,67	7,67	7,11	7,56	6,89	6,78	7,11	50,78
2006	3	8,00	8,22	8,11	7,89	6,89	6,89	7,22	53,22
2007	2	7,33	7,17	7,33	7,50	6,17	6,67	6,83	49,00
Celkem	14	7,79	7,80	7,58	7,69	6,76	6,79	7,10	51,49

Tab.č.:24 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Plemenní hřebci

PH									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	8,78	8,67	8,33	8,44	7,00	7,33	7,33	54,67
2004	2	8,67	8,33	8,00	7,67	8,00	7,50	8,50	56,67
2005	3	8,22	8,67	8,44	8,67	7,56	7,67	7,33	54,67
2006	3	9,56	9,22	8,78	8,78	8,00	7,33	7,33	56,00
2007	3	8,22	8,33	8,11	7,11	7,22	7,44	7,33	51,33
celkem	14	8,69	8,64	8,33	8,13	7,56	7,46	7,57	54,67

Tab.č.: 25 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Mladé klisny jednoleté

MK1									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	7,89	7,33	7,00	7,67	7,11	7,00	6,78	50,33
2004	2	6,00	6,17	6,33	6,33	6,83	7,33	6,33	45,33
2005	3	7,89	7,89	7,11	7,22	6,89	7,22	6,78	51,00
2006	3	8,11	7,56	7,22	7,78	7,22	8,22	7,78	50,67
celkem	11	7,47	7,24	6,92	7,25	7,01	7,44	6,92	49,33

Tab.č.: 26 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Mladé klisny dvouleté

MK2									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	7,67	8,11	7,67	7,56	6,56	7,56	7,44	53,67
2004	3	8,00	8,33	8,00	7,78	7,22	8,22	7,33	53,67
2005	2	7,50	7,33	7,00	7,67	7,00	7,17	7,33	51,00
2006	3	8,78	8,22	7,78	8,33	7,33	7,89	7,11	54,33
2007	3	7,67	7,56	7,78	7,56	6,89	7,67	7,33	49,33
celkem	14	7,92	7,91	7,64	7,78	7,00	7,70	7,31	52,40

Tab.č.: 27 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie
Mladé klisny tříleté

MK3									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	2	7,00	6,67	7,17	7,00	6,33	7,33	6,83	48,33
2004	3	8,00	7,67	7,67	7,89	7,22	7,89	7,89	54,00
2005	3	8,22	8,33	8,00	8,22	7,67	7,78	7,11	53,89
2006	3	8,33	8,22	7,56	7,89	6,78	7,78	7,11	54,44
2007	1	7,00	7,00	7,00	7,00	6,67	7,33	7,67	49,67
celkem	12	7,71	7,58	7,48	7,60	6,93	7,62	7,32	52,07

Tab.č.: 28 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie
Mladé klisny čtyřleté

MK4									
Rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	7,78	7,67	7,33	7,11	7,22	7,67	7,56	52,22
2004	3	7,89	7,89	7,78	7,33	7,33	7,44	7,89	53,44
2005	3	8,56	8,78	8,22	8,22	7,33	8,11	7,89	56,22
2006	3	8,78	8,56	8,00	8,56	7,56	8,00	7,67	59,11
2007	2	7,50	7,17	7,83	7,50	6,83	7,17	7,33	51,33
celkem	14	8,10	8,01	7,83	7,74	7,26	7,68	7,67	54,47

Tab.č.: 29 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Plemenné klisny pěti až sedmileté

PK 5-7									
rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	8,67	8,44	8,44	8,67	7,67	7,67	7,67	57,78
2004	3	9,44	9,11	8,22	8,44	8,00	8,00	8,22	58,33
2005	3	8,11	7,78	7,44	7,89	7,67	8,00	7,56	55,00
2006	3	9,00	9,22	8,78	8,78	7,00	7,33	7,89	59,22
2007	3	8,67	8,33	8,22	7,89	7,00	7,00	7,67	54,78
celkem	15	8,78	8,58	8,22	8,33	7,47	7,60	7,80	57,02

Tab.č.: 30 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Plemenné klisny osmi až jedenáctileté

PK 8-11									
rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	8,67	8,44	7,89	7,67	6,89	7,22	7,56	54,22
2004	3	9,33	9,78	8,44	8,78	7,67	7,78	8,67	59,89
2005	3	8,33	8,44	8,78	8,22	7,67	8,11	7,89	56,44
2006	3	9,78	9,22	9,33	9,33	8,11	8,44	8,56	63,44
2007	3	8,44	8,33	8,00	7,56	7,11	7,78	7,56	54,78
celkem	15	8,91	8,84	8,49	8,31	7,49	7,87	8,04	57,76

Tab.č.: 31 Průměrné bodové hodnocení na výstavách ve sledovaném období kategorie Plemenné klisny dvanáct až šestnáctileté

PK 12-16									
rok	N	Typ	Hlava	Krk	Tělo	Končetiny	Krok	Klus	Výsledná
2003	3	8,67	8,33	8,33	8,44	7,22	6,78	7,44	55,22
2004	3	8,67	8,56	8,11	8,33	7,33	7,89	8,44	57,33
2005	2	9,00	8,67	7,50	9,00	7,67	6,83	8,33	57,00
2006	1	9,33	8,67	9,00	9,67	7,67	5,67	6,33	56,33
2007	3	8,89	8,44	8,22	8,44	7,78	8,00	8,11	57,89
celkem	12	8,91	8,53	8,23	8,78	7,53	7,03	7,73	56,76

5.9. Sportovní výsledky

5.9.1. Endurance

Zjišťování jednotlivých výsledků je velmi obtížné, protože programy používané pro zpracování výsledků nemají možnost vyhodnocení dle plemena koně. I přestože endurance je již několik let pořádána pod ČJF, nejsou výsledky z vytrvalosti zahrnuty v žádných přehledech jednotlivých závodů. Veškeré výsledky jsou získány pouze z oficiálních stránek www.vytrvalost.cz

Porovnání výkonnosti těchto koní mezi sebou je téměř nereálné, velmi záleží na tom, jak zvolíme bodové ohodnocení jejich výkonů. Všeobecně používaným je bodové ohodnocení závodu používané pro získání licence, které v sobě zahrnuje délku tratě, umístění koně a počet startujících. Bohužel ale nejde použít pro porovnání jednotlivých let mezi sebou, protože komise vytrvalosti VV ČJF která tyto žebříčky sestavovala nezapočítala v žádném roce všechny závody, někdy starty v zahraničí do žebříčku zahrnula, jindy zase ne. V roce 2005 poprvé byly tyto body vynásobeny koeficientem obtížnosti soutěže, aby se nemohlo stát, že kůň startující v mnoha nenáročných soutěžích se umístí lépe, než kůň startující ve velmi těžkých dostizích, kterých samozřejmě nelze absolvovat tak velký počet.

Za sledované období let 2004 a 2005 startovalo ve vytrvalostních jízdách v ČR 54 koní plemene Shagya-arab. Seznam koní, kteří se v těchto letech zúčastnil vytrvalostních

závodů je uveden v příloze v tabulce č. 3. Tito koně se zúčastnili mnoha soutěží různé úrovně. Dle výsledků ze sledovaných let byl každý čtvrtý kůň, který se postavil na start vytrvalostního závodu na našem území Shagya-arab. V roce 2004 se na pomyslný nejvyšší stupeň v žebříčku zařadila klisna Charlota, která nejenom že v hodnocení Shagya-arabských koní získala první místo, ale zároveň v celkovém pořadí vytrvalosti získala místo třetí. Jako druhá se umístila klisna Triga a na třetím místě ji následoval Koheilan IV-58. V roce 2005 se na prvním místě umístí Shagya-Want následován Safírem a Trigou, která však tento rok startovala pouze v zahraničí.

Již od počátku 19. století, kdy toto plemeno vznikalo, byl kladen důraz na odolnost a vytrvalost těchto koní. Dnešní chovný cíl tohoto plemene odpovídá požadavkům na vytrvalostního koně. I dnes je podmínkou pro hřebce při zařazení do chovu úspěšné absolvování vytrvalostní tratě o min. délce 40 kilometrů. I přes to, že výsledky Shagyaarabů nejsou statisticky průkazně lepší než výsledky jiných skupin plemen, lze na základě umístění v celkových tabulkách a výkonů některých jedinců tohoto plemene předpokládat, že Shagya-arab je pro tento sport velmi vhodným a oblíbeným koněm.

Od roku 2000 je možné vysledovat stoupající počet Shagya-arabů účastnících se úspěšně soutěží vytrvalosti. Někteří startovali zcela ojedinele, ale vzpomeňme ty kteří startovali pravidelně a velmi úspěšně.

Nejdéle se na vrcholu výkonnosti udržel Blesk z klisny Kalma, po Siglavy Bagdady 21 chovatele Křivky, v majetku pana Jiřího Jirsy.

Druhým velmi úspěšným koněm byl, a snad ještě bude závodit, Safír v majetku paní Ludmily Matělkové z chovu Petry Cermanové, matka Sylva, otec též Siglavy Bagdady 21. V roce 2003 obdržel cenu pro nejúspěšnějšího koně plemene Shagya arab věnovanou JK Shagya Vilémov.

Dalším dlouholetým startujícím v DD je klisna Triga v majetku pana Emila Štefka, která má za sebou mnoho úspěšných startů, v letošním roce ale již končí a bude zařazena do chovu.

Také klisna Boya, dcera klisny Boske po Jussuf I z chovu pana Jiřího Jirsy, několik let úspěšně závodila, ale již byla zařazena do chovu.

V roce 2004 poprvé startovala Klisna Charlota a stala se nejúspěšnějším Sh-A koněm roku 2004. Matka Šárka, otec Shagya I CZ, chovatel ZD Cehnice.

5.9.2. Ostatní odvětví jezdeckého sportu

Dalším odvětvím jezdeckého sportu, kde tito koně nacházejí velmi dobře uplatnění je vozatajství. Shagya-arabové Hřebčina Jeníkov v.o.s. jsou úspěšně využíváni v těchto soutěžích. Mnoho koní ze zdejšího chovu, spolu s plemennými hřebci, dosahuje v záprahových soutěžích výkonnosti stupně „T“. I zde se projevuje a je u těchto koní velmi ceněna odolnost, vytrvalost a ochota k práci.

V ostatních odvětvích jezdeckého sportu v ČR se Shagya-arabové vyskytují ojediněle. V drezurních soutěžích dosáhli výkonnosti stupně „T“ hřelec 2542 Shagya IICZ Rasim a klisna Wanata JM-4282, výkonnosti stupně „S“ dosáhl hřelec 751 Shagya IV-CZ Wanad. Skokové výkonnosti na úrovni stupně „S“ dosáhla klisna Šárka SM-2123.

V jiných zemích např. v Německu, Švýcarsku, Rakousku, Dánsku nebo v USA jsou koně plemene Shagya-arab úspěšně ve sportu využíváni. Dobrých výsledků dosahují v soutěžích všestranné způsobilosti (Military), uplatňují se však i ve skokových a drezurních soutěžích. GOHLOVÁ (1996) tvrdí, že dnes se Shagya uplatňuje ve sportu lépe než Plnokrevný arab.

Na tomto místě je třeba dodat, že Shagya-arabové jsou po celé České republice chováni ve velmi odlišných podmínkách. Stejně tak se liší i zaměření jednotlivých chovatelů, kteří tímto výrazně ovlivňují dosahované výsledky svých koní. Pokud by se šlechtění, chov a prověřování Shagya-araba v budoucnu zaměřilo právě na vytrvalostní ježdění, mají zástupci tohoto plemene všechny předpoklady stát se nejvýkonnějšími koňmi tohoto odvětví jezdeckého sportu. Současně by se v populaci nacházela řada koní, kteří by byli, díky svému temperamentu, charakterovým vlastnostem a prostorné mechanice pohybu, dobře využitelní i v ostatních odvětvích jezdeckého sportu.

6. Závěr

Cílem práce proto bylo vytvořit přehled o vývoji stavu jednotlivých kategorií Shagya-araba od doby založení plemenné knihy a zmapovat účast a výsledky hodnocení koní na přehlídkách. Zpracovat přehled o frekvencích výskytu jednotlivých základních barev a zpracovat informace o sportovním uplatnění Shagya-araba a vyhodnotit změny v počtu hřebců zařazených do plemenitby.

Výzkumné šetření bylo rozděleno na dvě části. V první z nich jsou zpracována data vyjmutá z plemenných knih a katalogů plemenných hřebců. V druhé části jsou zpracována data z katalogů Národních přehlídek koní plemene Shagya-arab.

V první části práce byla analyzována data, která byla jednotlivým klisnám zaznamenána při jejich zápisu do plemenné knihy. Jednalo se o základní tělesné míry (KVH, KVP, OHr a OHol), zbarvení srsti, datum a místo narození a příslušnost klisny k rodině. Údaje byly seříděny do dvou základních souborů. První soubor tvoří 58 slovenských klisen podílejících se na založení chovu Shagya-araba v České republice. Druhý soubor byl vytvořen ze současných chovných klisen, narozených na území ČR. Na základě sledování těchto dvou souborů bylo zjištěno, že přestože zjištěné průměrné míry českých klisen vysoce přesahují minimální hodnoty KVH a OHol stanovené plemenným standardem v Rádu plemenné knihy, došlo v našem chovu k jejich zmenšení ve srovnání s průměrnými hodnotami zakládajících klisen. Průměrná hodnota KVH zakládajících klisen byla podle dostupných údajů 154,09 cm, obvod holeně 19,06 cm. Současná populace vykazuje KVH 153,80 cm a obvod holeně 18,76 cm. Neustále se zvyšuje podíl bílé barvy, a to na úkor barvy hnědé. Ryzky a vranky se vyskytují vzácně. Nejvíce se zde rozšiřují rodiny 1, 7 a 12. Naopak alarmující jsou nízké počty u rodin 3, 9, 11 a 14.

Dále byla analyzována data z katalogů plemenných hřebců a to věk, příslušnost k linii, příslušnost k rodině, počet dcer zapsaných v HPK, PK a počet dcer ostatních, počet majitelů a počet chovatelů hřebců. Pozitivním výsledkem je neustále se zvyšující počet plemenných hřebců i jejich příslušnost k rodinám. Nyní hřebci přísluší k dvanácti rodinám ze třinácti možných, což znamená, že již téměř každá rodina má svého plemenného hřebce.

Druhá část práce byla věnována údajům získaných z katalogů Národních přehlídek koní plemene Shagya-arab. Byl zjišťován počet koní kteří se zúčastnili Národních přehlídek

od roku 1994 do roku 2007 a zároveň kolik koní bylo v dané kategorii. Zvláštní pozornost byla věnována bodovému hodnocení koní, kteří se zúčastnili přehlídek v letech 2003 až 2007. I přes neustále narůstající počet koní plemene Shagya-arab nelze konstatovat, že narůstá i počet koní zúčastňujících se Národních přehlídek. Početní stav koní na přehlídkách je velmi kolísavý. Nejvíce koní se zúčastnilo Národní přehlídky v roce 2002 a to celkem 57 koní. I přesto, že koně jsou hodnoceni odbornou komisí pozvanou ze zahraničí, nejsou velké rozdíly v dosažených průměrných známkách, což svědčí o profesionalitě hodnotící komise i vysoké kvalitě koní prezentujících se na přehlídkách. Nejvyšší průměrné známky dosáhla skupina plemenných klisen 8-11letých v roce 2006, kdy byla dosažena průměrná známka prvních třech umístěných klisen 63,44 bodů. Průměrná známka za typ dosáhla nejvyšší hodnoty 9,78 bodů z 10 bodů možných taktéž v roce 2006 u skupiny plemenných klisen 8-11 letých. Národních přehlídek se ovšem zúčastňuje jen malé procento z chovatelů a majitelů koní plemene Shagya-arab. Například v roce 2007 se z 601 koní evidovaných jako příslušníků plemene Shagya-arab zúčastnilo pouze 34 zástupců.

Ze zpracovaných výsledku jsem vyvodila tyto závěry. Soubor sledovaných klisen dosáhl v průměru vyšší kohoutkové výšky hůlkové a obvodu holeně, než jsou minimální požadavky určené pro plemenný standard plemene Shagya – arab. Taktéž vysoké bodové ohodnocení z Národních přehlídek svědčí o velmi kvalitní populaci. Škoda jen, že se Národních přehlídek zúčastňuje relativně malý počet vystavovatelů.

U Shagya-arabů byl vždy kladen důraz na vytrvalost. Počty startů koní tohoto plemene ve vytrvalostních jízdách svědčí o jejich velké oblibě a snaze majitelů prověřovat schopnosti svých koní právě na tratích mnohakilometrových dostihů. Koně z řad tohoto plemene dosahují velmi dobrých výsledků na nejtěžší úrovni. Svým chovným cílem Shagya-arab velmi dobře odpovídá požadavkům na vytrvalostního koně. Jen pozorování výsledků vytrvalostních soutěží v dalších letech může zpřesnit údaje o využití těchto koní. Nezbytné je však vedení oficiální, přesné databáze o výsledcích koní ve vytrvalostních soutěžích, která by rovněž obsahovala plemennou příslušnost koně. Bez těchto údajů nebude dále možné zabývat se analýzou výsledků tohoto jezdeckého sportu.

Doporučuji podrobné šetření realizovat podle možností v celé populaci chovných jedinců Shagya-araba v České republice, čímž dojde ke zpřesnění výsledku a jejich vyšší

vypovídací hodnotě a vypracovat program k vyhodnocování soutěží vytrvalosti tak, aby obsahoval i plemennou příslušnost koně. Přesto doufám, že mnou zjištěné výsledky budou přínosem pro upřesnění standardizace plemene Shagya-arab a pro další šlechtitelský proces.

7. Seznam použité literatury

1. Bílek, F. Plemena domácího kone. In: Koubek, K. et al. Speciální zootechnika. Chov koní. Druhé, přepracované vydání. Praha: SZN, 1957. str. 13-189
2. .Bílek, F. Posuzování zevnějšku koně. In: Koubek, K. et al. Speciální zootechnika. Chov koní. Druhé, přepracované vydání. Praha: SZN, 1957.
3. Brabenetz, H. Dritte Zuchtschau des tschechischen Shagya-araber Verbandes. Shagya-araber, 1995, Band 7.
4. Dlabola, O. Studijní informace o chovu koní plemene Shagya-arab v ČR, I/1996. 2. vydání. Trutnov: Svaz chovatelů Shagya-araba v ČR, 1997
5. Dlabola, O. Studijní informace o chovu koní plemene Shagya-arab v CR, VI/1998. 1. vydání. Trutnov: Svaz chovatelů Shagya-araba v CR, 1998
6. Dlabola, O. I. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1994. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1994
7. Dlabola, O. II. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1995. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1995
8. Dlabola, O. III. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1996. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1996
9. Dlabola, O. IV. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1997. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1997
10. Dlabola, O. V. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1998. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1998
11. Dlabola, O. VI. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 1999. Svaz chovatelů Shagya-araba, 1999
12. Dlabola, O. VII. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2000. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2000
13. Dlabola, O. VIII. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2001. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2001
14. Dlabola, O. IX. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2001. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2001

15. Dlabola, O. X. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2002. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2002
16. Dlabola, O. XI. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2003. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2003
17. Dlabola, O. XII. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2004. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2004
18. Dlabola, O. XIII. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2005. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2005
19. Dlabola, O. XIV. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2006. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2006
20. Dlabola, O. XV. národní přehlídka koní plemene Shagya-arab 2007. Svaz chovatelů Shagya-araba, 2007
21. Dlabola, O. Plemenná kniha čistokrevných arabských koní Shagya-arab Česká republika. Svazek I. Hřebčiny, linie hřebců, hřebci. 1. vydání. Praha: Photopress, 2003.. ISBN 80-293-1237-2
22. Dlabola, O. Plemenná kniha čistokrevných arabských koní Shagya-arab Česká republika. Svazek II. Rodiny plemene Shagya-arab - plemenné klisny. 1. vydání. Praha: Photopress, 2004. ISBN 80-239-3366-3
23. Dlabola, O. Plemeno Shagya-arab, jeho původ a tendence šlechtění v České republice. Sborník referátu „Aktuální otázky chovu koní v ČR“ Brno: MZLU, 2004.
24. Dlabola, O. Ústní sdělení, 2007
25. Dlabola, O. Počty narozených hříbat dle roku narození a dle chovatele. Rukopisné poznámky. 2008
26. Dušek, J. et. al. Chov koní v Československu. 1. vydání. Praha: Brázda, 1992..
27. Dušek, J. et. al. Chov koní. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Brázda, 1999.
ISBN 80-20902821
28. Dušek, J. Hodnocení typu koní při jejich testaci. Jezdeckví, 2001, roč. 49, č. 5,
29. Dušek, J. Kun ve službách člověka (středověk). 1. vydání. Praha: APROS., rok neuveden. ISBN 80-901100-6-1
30. Horný, M.-Kovalčík, E.- Halo, M.-Görözdi, P. Štatút plemennej knihy Shagyaarab. Topolčianky: NŽT, š.p., 2006

31. Hučko, V. Chov koní na Slovensku. In: Dušek, J. et. al. Chov koní v Československu. 1. vydání. Praha: Brázda, 1992.
32. Hučko, V. Plemenná kniha čistokrevných arabských koní Shagya-arab. Topolčianky: Národní žrebčín š.p. Topolčianky, 1995
33. Hučko, V. Plemenná kniha čistokrevných arabských koní Shagya-arab 1994-2001. Topolčianky: Národní žrebčín, š.p. Topolčianky, 2001.
34. Kliment, J. et. al. Všeobecná zootechnika. 1. vydání. Bratislava: Příroda, 1985,
35. Koubek, K. Plemenitba koní. In: Koubek, K. et. al. Speciální zootechnika. Chov koní. Druhé, přepracované vydání. Praha: SZN, 1957.
36. Majzlík, I. Exteriér hospodářských zvířat. In: Havlíčková, K.-Majzlík, I.- Košvanec, K. Cvičení z obecné zootechniky. Praha: VŠZ, 1988
37. Maršálek, M. Nové způsoby hodnocení zevnějšku u koní. In Sborník „Chov koní v současných podmínkách“. České Budějovice: JU, 1996.
38. Maršálek, M.- Zedníková, J.- Kratochvíle, K. Lineární popis exteriéru koní. Náš chov, 1996, roč. 56, č. 4,
39. Maršálek, M. Využití lineárního popisu exteriéru v chovu koní. In Sborník referátu „Aktuální otázky chovu koní v ČR“. Brno: MZLU, 2004.
40. Michal, V. Zevnějšek koně – exteriér. In: Jokl Z., et. al. Jezdectví a dostihový sport. 1. vydání. Praha: SZN, 1977.
41. Michal, V. Zevnějšek koně. In: Kopecký, J. et. al. Speciální chov hospodářských zvířat. 1. vydání. Praha: SZN, 1977. 656s.
41. Michálková, M. Růstová intenzita a typologie plemene Shagya-arab. Diplomová práce. Praha: CZU, 2002
42. Misař, D. Vývoj a tendence šlechtění Shagya-araba. Jezdectví, 2001, roč. 49, č. 9,
43. Navrátil, J. Základy chovu koní. 2. vydání. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Mze CR, 2000.
44. Navrátil, J. Chov koní plemene Shagya-araba v CR In Sborník „Nové poznatky v chovu koní“. Praha: Výzkumný ústav živočišné výroby, 1999.
45. Navrátil, J. Ústní sdělení, 2006.
46. Navrátil, J. Světové zasedání chovatelů Shagya-araba. Jezdectví, 2002, roč. 50, č.8,

47. Navrátil, J. Pan Otto Dlabola vstupuje do Dvorany slávy [online]. Vystaveno 16.9.2005[cit.20.3.2006].
Dostupné z <http://www.equichannel.cz/videli/clanek.php3?id=1048>
48. Navrátil, J. Pan Otto Dlabola vstupuje do Dvorany slávy. Katalog
49. Mezinárodní výstava koní, Lysá nad Labem 16. – 18.9. 2005. In –Expo – Group s.r.o.
50. Polanský, J. et al. Chov koní. 1. vydání. Praha: VŠZ, 1983.
51. Řád plemenné knihy, Shagya-arab. Druhé vydání, upravené. Svaz chovatelů Shagya - araba v ČR, 2001.
52. Škardová, S. Chovatelská a typologická analýza chovu Shagya-arab v České republice. Diplomová práce. Praha: CZU, 2001.
53. Šurda, J. Plemenná kniha čistokrvných arabských koní chovaných v plemenářském podniku v Topolčiankách. 1. vydání. Bratislava: Príroda, 1969.
41. Urban, F.et. al. Lineární popis exteriéru v chovu skotu. Náš chov, 1988, roč.48, č.1.

8. Seznam použitých zkratek

db	(desert bred) – originální arabský kůň odchovaný uznanými beduíny
HPP	hlavní plemenná kniha
ISG	Internationale Shagya-arab Gesellschaft
KVH	kohoutková výška hůlková
KVP	kohoutková výška pásková
MH1	mladí hřebci jednoletí
MH2	mladí hřebci dvouletí
MH3	mladí hřebci tříletí
MH4-5	mladí hřebci čtyř a pětiletí
MK1	mladé klisny jednoleté
MK2	mladé klisny dvouleté
MK3	mladé klisny tříleté
MK4	mladé klisny čtyřleté
OHol	obvod holeně
OHr	obvod hrudi
ost.	ostatní
PH	plemenní hřebci
PK	plemenná kniha
PK12-16	plemenné klisny dvanácti až šestnáctileté
PK5-7	plemenné klisny pěti až sedmileté
PK8-11	plemenné klisny osmi až jedenáctileté
S	klisny současné
Z	klisny zakládající

9. Přílohy

Tab.č. P1. Přehled zakládajících plemenných klisen

Jméno	Původní jméno	Rok nar.	Místo nar.	Rod.	Linie	Barva	KVP	KVH	OHr	OHol	Body
Arabela SČ- 687	ex Kasr EL Nil - 7	1978	Topolčianky	1	Gamil El Kebir db 1870	hnědka					
Dari SČ-879	ex Koheilan 111-42	1980	Topolčianky	1	Koheilan Adjuze db 1876	hnědka	163	155	192	20,5	I/7,4
Jazmin CZ-Sh-A-176	ex 648 Siglavy Bagdady III-2	1996	Topolčianky	1	Siglavy Bagdady db 1895	šedá bělka	161	152	189	19,5	I
Kohi	ex 309 Koheilan III-5	1975	Topolčianky	1	Koheilan Adjuze db 1876	bělka	165	157	195	19,5	E
Princezna JČ-139	ex Tobrok-108	1981	Topolčianky	1	Gamil El Kebir db 1870	bělka	163	155	190	19,1	I/7,6
Šagina CZ-Sh_A-83	ex Kaser El Nil I-8	1991	Topolčianky	1	Gamil El Kebir db 1870	hnědka	162	153	185	18,5	I/7,1
Tosca SČ-683	ex Kuhailan Urkub-38	1974	Topolčianky	1	Kuhaylan Zaid db 1923	tečkovaná bělka	169	160	196	19,5	I/7,8
Wanata JM-4282	ex Watani-25	1977	Topolčianky	1	Sharkasi db 1941	hnědka	170	160	198	19,8	
Watani 5-723	ex Watani-16	1976	Topolčianky	1	Sharkasi db 1941	smíšená bělka	150	141	165	17,6	
Gazalka	ex 247 Gazal 1-2	1973	Topolčianky	2	Gazlan db 1840	hnědka	166	154	183	19,1	E
Hvězda SČ-682	ex Kuhailan Urkub-20	1972	Topolčianky	2	Kuhaylan Zaid db 1923	tečkovaná bělka	165	155	195	19	I/7,3
Moni CZ-Sh-A-84	ex Siglavy Bagdady II-12	1987	Topolčianky	2	Siglavy Bagdady db 1895	smíšená bělka	164	156	176	18,3	I/7,8
Scheila SČ-1048	ex Shagya XXIII-5	1988	Topolčianky	2	Shagya db 1830	šedá bělka	162	153	180	19	I/7,4
382 Tobrok-76		1979	Topolčianky	3	Gamil El Kebir db 1870	ryzka	165	155	186	19,5	
Lukava CZ-Sh-A-99	ex Kaser El Nil I-6	1991	Topolčianky	3	Gamil El Kebir db 1870	vranka	162	152	190	18,2	I/7,1
Sicky SČ-1047	ex Shagya XXIII-3	1987	Topolčianky	4	Shagya db 1830	smíšená bělka	163	155	175	18,8	I/7,2
Šagina	ex 333 Koheilan 111-13	1976	Topolčianky	4	Koheilan Adjuze db 1876		165	156	186	19,5	
Tobrok ZČ-1022	ex 308 Tobrok -4	1974	Topolčianky	4	Gamil El Kebir db 1870	smíšená bělka	165	155	192	19,2	
Zkáza SČ-684	ex Kuhailan Urkub-31	1973	Topolčianky	4	Kuhaylan Zaid db 1923	hnědka	163	154	178	18,8	
Akira (Sága) Č-1422	ex Tobrok-60	1979	Topolčianky	6	Gamil El Kebir db 1870	hnědka	162	152	178	19,8	I/7,5
Böske CZ-Sh-A-85	ex Siglavy Bagdady II-3	1987	Topolčianky	6	Siglavy Bagdady db 1895	tečkovaná bělka	167	159	182	19	E/8,1
El Kari Č-2123	ex Koheilan 111-40	1980	Topolčianky	6	Koheilan Adjuze db 1876	tečkovaná bělka	167	156	195	20	I/7,6
Saida SČ-863	ex Koheilan 111-52	1981	Topolčianky	6	Koheilan Adjuze db 1876	hnědka	163	154	192	19	E/8,1

Tab.č. P1. Přehled zakládajících plemenných klisen(pokr.1)

Jméno	Původní jméno	Rok nar.	Místo nar.	Rod.	Linie	Barva	KVP	KVH	OHR	OHOl	Body
Sheraky Č-1645	ex 491 Shagya XXII-53	1986	Topolčianky	6	Shagya db 1830	bělka	166	156	186	18,5	E
Schery CZ-Sh-A-114	ex Kuhailan Urkub I-16	1993	Topolčianky	6	Kuhaylan Zaid db 1923	smíšená bělka	164	156	181	19	I/7,4
Sylva CZ-A-90		1985	Bernolákovo	6	Gamil El Kebir db 1870	bělka	155	149	170	18,2	I/7,2
Šagy CZ-Sh-A-80	ex Shagya XXIII-4	1988	Topolčianky	6	Shagya db 1830	hnědka	164	156	192	20,5	I/7,8
Bella SČ-688	ex Kaser El Nil-9	1978	Topolčianky	7	Gamil El Kebir db 1870	hnědka	166	158	189	19,2	
Gazala	ex 272 Gazal I-12	1974	Topolčianky	7	Gazlan db 1840	hnědka	164	152	184	19	E/162,9
Kohina 5-722	ex 231 Kuhailan Urkub-18	1971	Topolčianky	7	Kuhaylan Zaid db 1923	hnědka	160	154	185	18,8	E/8,1
Nela 6-734	ex Kaser El Nil-33	1982	Topolčianky	7	Gamil El Kebir db 1870	hnědka	157	150	174	18,4	
Orinka	ex 249 Kuhailan Urkub-28	1972	Topolčianky	7	Kuhaylan Zaid db 1923	hnědka	168	155	194	19,4	E
Sheyla VČ-1656	ex Tobrok-90	1980	Topolčianky	7	Gamil El Kebir db 1870	šedá bělka	162	154	186	19	I/7,2
121 Dahoman IX-1		1965	Topolčianky	8	Dahoman db 1846	bělka	164	156	186	19	
Niky CZ-Sh-A-113	ex Shagya XXIV-15	1994	Topolčianky	8	Shagya db 1830	smíšená bělka	163	155	183	19,5	I/7,2
Bady CZ-Sh-A-136	ex Siglavy Bagdady III-8	1997	Topolčianky	9	Siglavy Bagdady db 1895	smíšená bělka	160	152	175	18,5	I/7,7
Lady VČ-1424	ex 449 Ubayan-5	1983	Topolčianky	9	Gamil El Kebir db 1870	šedá bělka	167	158	192	20	
229 Sigl. Bagdady-34		1972	Topolčianky	10	Siglavy Bagdady db 1895	bělka	164	155	183	19,7	E
Kirby CZ-Sh-A132	ex Koheilan IV-48	1991	Topolčianky	10	Koheilan Adjuzé db 1876	smíšená bělka	160	153	188	18,5	I/7,4
Sigla Č-1644	ex Siglavy Bagdady II-21	1989	Topolčianky	10	Siglavy Bagdady db 1895	šedá bělka	162	153	192	19	
Tobrok 5-721	ex Tobrok-33	1977	Topolčianky	10	Gamil El Kebir db 1870	bělka	163	154	182	19	
Ubayan- 17		1984	Topolčianky	10		bělka					
Dina CZ-Sh-A-145	ex Dahoman X-13	1995	Topolčianky	11	Dahoman db 1846	tečkovaná bělka	168	158	185	19	I/7,5
Scarlett CZ-Sh-A-86	ex Shagya XXIV-4	1991	Topolčianky	11	Shagya db 1830	šedá bělka	160	153	182	18,5	11/6,9
Šága SČ-865	ex Shagya XXII-20	1982	Topolčianky	11	Shagya db 1830	šedá bělka	163	154	183	18,5	
Šárka VČ-1242	ex Shagya XXII-45	1986	Topolčianky	11	Shagya db 1830	smíšená bělka	163	154	182	19	
136 Dahoman IX-7		1966	Topolčianky	12	Dahoman db 1846	bělka	166	157	186	19,9	E
659 Tobrok	ex Tobrok-10	1974	Topolčianky	12	Gamil El Kebir db 1870	šedá bělka	168	159	188	20,6	
	ex 246 Gazal I-1	1973	Topolčianky	12	Gazlan db 1840	bělka	167	156	189	20,2	

Tab.č. P1. Přehled zakládajících plemenných klisen(pokr.2)

Jméno	Původní jméno	Rok nar.	Místo nar.	Rod.	Linie	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Luzifa Č-1433	ex Koheilan IV-31	1989	Topolčianky	12	Koheilan Adjuze db 1876	šedá bělka	161	152	175	19	I/7,1
Perla JČ-140	ex Tobrok-111	1981	Topolčianky	12	Gamil El Kebir db 1870	tečkovaná bělka	167	159	190	19,9	I/7,1
Šárka 2-534		1987	Slovensko	12	Gamil El Kebir db 1870	bělka	158	148	175	18	11/6,9
Šarlota JM-4516	ex Shagya XXIII-13	1989	Topolčianky	12	Shagya db 1830	smíšená bělka	152	145	175	17	I/7,5
Šery JM-4517	ex Shagya XXIII-12	1989	Topolčianky	12	Shagya db 1830	smíšená bělka	156	148	176	18	I/7,3
Anur SČ-1021	ex Koheilan 111-21	1978	Topolčianky	13	Koheilan Adjuze db 1876	ryzka	161	152	182	18,1	I
Ari Č-1149	ex Kuhailan Urkub-23	1972	Topolčianky	13	Kuhaylan Zaid db 1923	hnědka	164	154	188	19,5	I/7,8
Azalka 5-724		1981	Velké Pole	13	Gamil El Kebir db 1870	hnědka	159	151	192	18,8	
Luna SČ-68	ex Siglavy Bagdady-35	1972	Topolčianky	14	Siglavy Bagdady db 1895	bělka					

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Hamira CZ-A-89	1990	1	smíšená bělka	166	156	180	19	
Wanda CZ-Sh-A-93	1993	1	smíšená bělka	164	157	179	19,3	7,4
Panta Rhei CZ-Sh-A-95	1993	1	šedá bělka	164	156	180	18,8	8,1
Kala CZ-Sh-A-107	1994	1	smíšená bělka	167	158	186	19,5	8,01
Dara CZ-Sh-A-112	1995	1	smíšená bělka	159	151	178	19	8,01
Vanilka CZ-Sh-A-127	1996	1	šedá bělka	162	153	184	18,5	7,3
Saiga CZ-Sh-A-130	1997	1	hnědka	167	157	181	19,5	8,7
Sisi CZ-Sh-A-131	1996	1	hnědka	161	150	191	18,3	7,1
Wanatka CZ-Sh-A-134	1994	1	hnědka	170	161	191	20	7,6
Bint Watani CZ-Sh-A-137	1996	1	smíšená bělka	169	160	183	19,5	7,3
Kahraba Talkha CZ-Sh-A-138	1997	1	smíšená bělka	167	156	188	19,4	7,5
Kára CZ-Sh-A-139	1997	1	tečkovaná bělka	167	156	188	18,5	8,1
Poljana CZ-Sh-A-141	1997	1	smíšená bělka	158	149	180	18	7,01
Wasia CZ-Sh-A-156	1998	1	smíšená bělka	154	145	184	20	7
Koheilan Watana CZ-Sh-A-165	1997	1	hnědka	165	157	187	19,6	7,9
Dari CZ-Sh-A-170	1998	1	smíšená bělka	165	154	187	19	7,9
Kasuma CZ-Sh-A-185	1999	1	smíšená bělka	165	156	195	19	7,6
Tráva CZ-Sh-A-186	2000	1	smíšená bělka	163	156	182	19	7,3
Kamila CZ-Sh-A-198	2000	1	smíšená bělka	163	154	182	19	7,4
Salma CZ-A-202	2001	1	smíšená bělka	160	152	184	18	7,2
Káča VČ-1103	1985	1	smíšená bělka	164	156	175	19	7,1
Hakima ZČ-1253	1989	1	ryzka	157	149	165	17,5	7,5
Tesla SČ-967	1987	1	šedá bělka	167	158	190	19,5	7,1
Touha I-159	1984	1	smíšená bělka	169	159	185	19,5	
Diva-Dona SČ-853	1985	1	smíšená bělka	162	154	185	18	6,8
Jasmina CZ-Sh-A-163	1999	1	smíšená bělka	158	150	176	18	6,9
Wanata JM-4282	1977	1	hnědka	170	160	198	19,8	
Watani 5-723	1976	1	smíšená bělka	150	141	165	17,6	
Šagina CZ-Sh-A-83	1991	1	hnědka	162	153	185	18,5	7,1
Jazmin CZ-Sh-A-176	1996	1	šedá bělka	161	152	189	19,5	

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen (pokrač.1)

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Hasima CZ-Sh-A-74	1992	2	smíšená bělka	166	158	182	19	7,8
Hortenzie CZ-Sh-A-82	1992	2	smíšená bělka	162	153	183	19	7,6
Moni CZ-Sh-A-84	1987	2	smíšená bělka	164	156	176	18,3	7,8
Heidy CZ-Sh-A-87	1993	2	smíšená bělka	159	153	178	19	7,5
Havana CZ-A-97	1994	2	smíšená bělka	156	150	172	18	7,1
Harmony CZ-Sh-A-120	1996	2	smíšená bělka	167	159	180	18,6	8,6
Hasira CZ-Sh-A-149	1994	2	smíšená bělka	174	164	187	20	7,4
Hanny CZ-Sh-A-150	1997	2	smíšená bělka	164	156	182	18,5	7,8
Hazíra CZ-Sh-A-158	1998	2	smíšená bělka	170	161	185	20	7,8
Schirlen CZ-A-167	1997	2	bělka	162	152	179	18	7,2
Halima CZ-Sh-A-174	1997	2	smíšená bělka	160	152	177	18,5	7,3
Moes CZ-Sh-A-181	1998	2	smíšená bělka	164	154	174	18,8	7,5
Harfa CZ-Sh-A-188	2000	2	vranka	161	151	175	17,8	7,4
Frančeska CZ-Sh-A-204	1997	2	smíšená bělka	165	155	193	18,5	7,5
Heba ZČ-1223	1990	2	bělka	157	150	170	17	7,2
Kalma Č-1336	1988	2	smíšená bělka	164	155	174	19	7,1
Kasandra 1-1119	1986	2	hnědká	157	149	194	18	
Hezká SČ-968	1987	2	hnědká	166	156	185	19	
Hasana JČ-128	1988	2	bělka	165	155	180	18	7,5
Scheila SČ-1048	1988	2	šedá bělka	162	153	180	19	7,4
Touha CZ-A-108	1994	3	ryzka	159	149	180	18	7,3
Sheba CZ-Sh-A-133	1996	3	smíšená bělka	165	155	192	19,2	7,5
382 Tobrok-76	1979	3	ryzka	165	155	186	19,5	
Lukava CZ-Sh-A-99	1991	3	vranka	162	152	190	18,2	7,1
Kassandra CZ-A-102	1994	4	šedá bělka	160	153	180	18,2	7,3
Helga CZ-Sh-A-122	1994	4	smíšená bělka	160	152	177	18,5	7,4
Laguna CZ-Sh-A-168	1998	4	ryzka	164	155	184	19	8,1
Laura CZ-Sh-A-192	1999	4	ryzka	160	151	177	18,5	7,1
Luisa CZ-Sh-A-213	2001	4	smíšená bělka	165	155	83	18,7	7,9
Kavalerie CZ-Sh-A-217	2001	4	smíšená bělka	162	152	197	19	7,5

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen(pokrač.2)

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Šagina	1976	4		165	156	186	19,5	
Světlá CZ-Sh-A-72	1990	6	Bělka	165	156	190	19	8,1
Sára CZ-Sh-A-77	1992	6	smíšená bělka	165	158	183	19	8,1
Salah CZ-Sh-A-88	1991	6	Ryzka	162	153	180	18,5	7,8
Sabat CZ-Sh-A-115	1995	6	smíšená bělka	165	156	183	18,1	7,9
Samba CZ-Sh-A-116	1995	6	smíšená bělka	166	158	184	18,9	7,6
Boya CZ-Sh-A-119	1996	6	Bělka	165	156	178	18,8	7,7
Kaddiš CZ-Sh-A-128	1993	6	tečkovaná bělka	168	158	180	19,5	7,8
Sarah CZ-Sh-A-144	1997	6	Hnědka	164	155	182	19,5	7,5
Sindy CZ-Sh-A-152	1996	6	Hnědka	158	150	190	18	7,1
Slávka CZ-Sh-A-153	1999	6	smíšená bělka	168	159	203	20,5	
Karia CZ-Sh-A-169	1998	6	Bělka	163	154	182	18,8	8,2
Shena CZ-Sh-A-177	1999	6	Bělka	162	153	178	18	7,6
Bomea CZ-Sh-A-180	1999	6	smíšená bělka	172	163	196	19,5	8
Sára CZ-Sh-A-200	2000	6	Hnědka	166	157	183	19	8
Kadence CZ-Sh-A-201	2001	6	smíšená bělka	161	152	178	18,3	7,2
Ghajariy CZ-Sh-A-207	2001	6	smíšená bělka	161	152	180	19	7,7
Svratka CZ-Sh-A-218	2001	6	šedá bělka	169	159	190	19,5	7,9
El Kari Č-2123	1980	6	tečkovaná bělka	167	156	195	20	7,6
Saida SČ-863	1981	6	Hnědka	163	154	192	19	8,1
Sheraky Č-1645	1986	6	Bělka	166	156	186	18,5	7,4
Šagy CZ-Sh-A-80	1988	6	Hnědka	164	156	192	20,5	7,8
Böske CZ-Sh-A-85	1987	6	tečkovaná bělka	167	159	182	19	8,1
Sylva CZ-A-90	1985	6	Bělka	155	149	170	18,2	7,1
Julka CZ-Sh-A-71	1990	7	smíšená bělka	160	152	200	19	7,4
Niccolla CZ-A-78	1992	7	smíšená bělka	165	159	183	19,5	7,8
Kismet CZ-Sh-A-94	1994	7	smíšená bělka	165	157	187	19	7,7
Isabel CZ-A-109	1994	7	smíšená bělka	161	154	182	17	6,8
Celi CZ-Sh-A-111	1995	7	smíšená bělka	162	155	183	18,5	8,2
Kába CZ-Sh-A-121	1995	7	smíšená bělka	164	153	179	18,5	8

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen (pokrač. 3)

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Karolína CZ-Sh-A-123	1995	7	Hnědka	166	156	187	20	8,1
Hadbanka CZ-A-129	1993	7	šedá bělka	165	155	187	18	7,1
Nuweiba CZ-Sh-A-148	1997	7	smíšená bělka	164	155	180	19,5	7,2
Eila CZ-Sh-A-151	1997	7	smíšená bělka	165	156	182	18,8	8,3
Janis Joplin CZ-Sh-A-157	1998	7	Hnědka	164	156	190	19	7,7
Nugeta CZ-Sh-A-178	1999	7	smíšená bělka	165	155	176	19	7,6
Kráska CZ-Sh-A-179	1999	7	šedá bělka	154	147	180	19	7
Hajra CZ-Sh-A-182	1999	7	Hnědka	162	153	176	18,5	7,6
Kamélie CZ-Sh-A-193	2000	7	Vranka	160	150	176	18,4	7,1
Ganet CZ-Sh-A-196	2001	7	smíšená bělka	164	155	180	19	7,3
Kasida CZ-Sh-A-197	2001	7	Hnědka	164	155	185	18,5	7,8
Nina Hagen CZ-Sh-A-221	2002	7	smíšená bělka	162	153	182	19	8
Nilla 7-941	1986	7	smíšená bělka	164	153	193	19,5	
Nela JM-4523	1990	7	smíšená bělka	156	150	170	17,5	
Gazala	1974	7	Hnědka	164	152	184	19	
Draha CZ-Sh-A-81	1992	8	smíšená bělka	163	155	179	19,3	7,8
Děva CZ-Sh-A-124	1996	8	smíšená bělka	165	155	182	18,5	7,1
Dita CZ-Sh-A-140	1997	8	smíšená bělka	161	152	181	18,3	7,5
Dřina CZ-Sh-A-190	2000	8	Bělka	166	155	186	19,5	7,3
Tanta CZ-Sh-A-199	2000	8	smíšená bělka	158	150	180	18	7,4
Duna CZ-Sh-A-222	2002	8	Hnědka	165	154	199	19	7,4
Dyna VČ-1409	1987	8	Bělka	165	156	181	18,5	7,6
Niky CZ-Sh-A-113	1994	8	smíšená bělka	163	155	183	19,5	7,2
Kety CZ-Sh-A-194	1990	9	Bělka	158	148	186	18	7,3
Lady VČ-1424	1983	9	šedá bělka	167	158	192	20	
Bady CZ-Sh-A-136	1997	9	smíšená bělka	160	152	175	18,5	7,7
Rin Tin Tina CZ-Sh-A-143	1997	10	Hnědka	158	150	175	18,8	7,2
Sherama CZ-Sh-A-146	1996	10	smíšená bělka	165	155	180	18,5	7,2
Thin Lizzy CZ-Sh-A-173	1999	10	smíšená bělka	157	147	183	18,7	7,9
Sirael CZ-Sh-A-195	1995	10	smíšená bělka	160	152	180	18,5	7,6

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen(pokrač.4)

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Šeli CZ-Sh-A-206	1997	10	smíšená bělka	162	154	182	19	8
Arri JM-4522	1990	10	smíšená bělka	157	150	176	17,5	
Calista CZ-Sh-A-212	2001	10	smíšená bělka	170	162	182	19,5	7,6
Keňa CZ-Sh-A-184	1998	10	Hnědka	162	153	183	18,5	7,7
Sigla Č-1644	1989	10	šedá bělka	162	153	192	19	
Kirby CZ-Sh-A-132	1991	10	smíšená bělka	160	153	188	18,5	7,4
Shirley CZ-h-A-126	1995	11	smíšená bělka	156	148	178	18	6,8
Lady CZ-Sh-A-159	1997	11	smíšená bělka	163	154	183	19	7,5
Diana CZ-Sh-A-219	2001	11	smíšená bělka	162	152	185	18,5	7,5
Shagyn CZ-Sh-A-210	1999	11	Bělka	164	154	185	19	7,8
Shakyrá CZ-Sh-A-211	2001	11	Bělka	170	159	190	20	8,4
Germaine CZ-Sh-A-203	2001	11	smíšená bělka	159	152	175	18,5	7,6
Šága SČ-865	1982	11	šedá bělka	163	154	183	18,5	
Dina CZ-Sh-A-145	1995	11	tečkovaná bělka	168	158	185	19	7,5
Darina CZ-Sh-A-76	1992	12	Bělka	162	154	184	19	7,8
Šipka CZ-Sh-A-92	1994	12	Hnědka	156	147	180	18	6,9
Džamil CZ-Sh-A-100	1994	12	Bělka	164	155	178	18,5	7,6
Šalvěj CZ-Sh-A-106	1995	12	smíšená bělka	156	148	170	17,5	6,9
Tami CZ-Sh-A-110	1990	12	šedá bělka	165	155	190	19,5	
Libra CZ-Sh-A-117	1995	12	smíšená bělka	160	153	178	18,6	7,4
Šipka CZ-Sh-A-118	1995	12	smíšená bělka	154	147	160	16	6,6
Ajša CZ-Sh-A-125	1995	12	smíšená bělka	162	153	178	19	7,4
Shanghai CZ-Sh-A-142	1997	12	Bělka	160	151	179	19	7,7
Paněnka CZ-Sh-A-147	1997	12	smíšená bělka	159	150	173	18,5	7
Dela CZ-Sh-A-154	1998	12	smíšená bělka	166	158	181	18,8	7,7
Livie CZ-Sh-A-155	1996	12	smíšená bělka	167	157	191	19,8	8,2
Lira CZ-Sh-A-161	1998	12	smíšená bělka	165	157	188	19,5	7,4
Šifin CZ-Sh-A-162	1997	12	Bělka	153	146	172	17,5	7
Lulu Min Gracie CZ-Sh-A-164	1998	12	Hnědka	157	149	171	18	7,01

Tab.č. P2. Přehled současných plemenných klisen (pokrač. 5)

Jméno	Rok nar.	Rod.	Barva	KVP	KVH	OHR	OHol	Body
Scheyla VČ-1519	1988	12	smíšená bělka	158	150	173	18,3	
Perla JČ-140	1981	12	tečkovaná bělka	167	159	190	19,9	7,1
Šárka 2-534	1987	12	Bělka	158	148	175	18	6,9
Šarlota JM-4516	1989	12	smíšená bělka	152	145	175	17	7,5
Šery JM-4517	1989	12	smíšená bělka	156	148	176	18	7,3
Luzifa Č-1433	1989	12	šedá bělka	161	152	175	19	I/7,1
Ahiba CZ-Sh-A-73	1991	13	smíšená bělka	160	153	182	17,8	7,6
Asiba CZ-Sh-A-98	1994	13	Bělka	160	152	180	18,5	7,01
Áruba CZ-Sh-A-104	1993	13	smíšená bělka	162	153	180	19	7,4
Azíza CZ-Sh-A-105	1995	13	smíšená bělka	160	152	178	18,5	7,7
Sigita CZ-Sh-A-135	1997	13	smíšená bělka	168	159	189	18,5	7,3
Tamir CZ-Sh-A-160	1997	13	Hnědka	163	154	184	19,5	7,3
Sabra CZ-Sh-A-187	2000	13	smíšená bělka	158	149	178	18	7,5
Sahra SČ-1022	1987	13	Ryzka	166	156	180	19,2	
Anur SČ-1021	1978	13	Ryzka	161	152	182	18,1	
Azalka 5-724	1981	13	Hnědka	159	151	192	18,8	
Lusika CZ-Sh-A-103	1993	14	smíšená bělka	158	149	173	19,3	6,9
Latifa CZ-Sh-A-175	1998	14	smíšená bělka	166	156	180	18	7,4